

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՍՏ ՖՐԱՆՉԻՍԿՈՍ ՊԱՊԻՆ ՆԱՄԱԿ ՍՏԱՅԱԲ

Սուրիոյ Նախագահ Պաշար ալ Ասատ Վատիկանի Ֆրանչիսկոս Պապէն ստացաւ գրաւոր Նամակ մը, զոր Նախագահին անձամբ փոխանցեց պապական խորհուրդի մարդկութեան բարգաւաճման հարցերու Նախագահ կարտինալ Փիթըր Թերքսընը:

Պապը իր Նամակին մէջ կրկին կը շեշտէր Սուրիոյ զօրավիգ կանգնելու իր պատրաստակամութիւնը, մինչեւ երկրէն ներս ամբողջական խաղաղութեան վերականգնումն ու Սուրիոյ ժողովուրդին տառապանքին աւարտը:

Հանդիպումին ընթացքին կողմերը անդրադարձան Սուրիոյ պատերազմի վերջին զարգացումներուն: Նախագահ Ասատ լուսարձակի տակ առաւ զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներուն ոճիրները, որոնց ականատեսը դարձաւ ու հետեւանքը կրեց Սուրիոյ ժողովուրդը տարիներ շարունակ: Ապա յայտնեց, որ զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներ կայք կը հաստատեն տարբեր շրջաններու, յատկապէս Իտլիպի մէջ ու մինչեւ օրս տարածաշրջանային եւ արեւմտեան կարգ մը պետութիւններէ աջակցութիւն կը ստանան:

Նախագահը դիտել տուաւ, որ Սուրիոյ ժողովուրդին օգնելու միակ միջոցը ահաբեկչութեան նեցուկ կանգնող, պատերազմը երկարաձգող եւ Սուրիոյ ժողովուրդին պատժամիջոցներ պարտադրող պետութիւններուն վրայ ճնշում բանեցնելն է, որպէսզի անոնք փոխեն իրենց աներիջ քաղաքականութիւնն ու խաղաղութեան հաստատումին նպաստեն:

Հանդիպումին ներկայ գտնուեցան պապական խորհուրդի քարտուղար Նիքոլայ Ռիքարտի եւ Դամասկոսի մէջ պապական դեսպան կարտինալ Մարիօ Չինարի:

ԲԵՐԻՈՅ ԸՅՈՅ ԹԵՄԻ ԱՈՒՋՆՈՐԴԻՆ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՍԻՉԷ

Երեքշաբթի, 19 Յուլիսի առաւօտեան Բերիոյ Հայոց Թեմի Նորընտիր Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մասիս Ա. Եպս. Չօպուեան եւ իրեն ընկերակցող պատուիրակները Գամիշլիի ազգայիններուն եւ Արժ. Տ. Պսակ Զինյ. Պերպերեանի հետ միասին մեկնեցան Հասիչէ, ուր իրենց ընդունելութեան եկած էին ներկայ Հասիչէի ազգայիններն ու կրթական պատասխանատուները:

Ապա ներկաները միասնաբար ուղղուեցան Նահանգապետարան եւ ջերմօրէն դիմաւորուեցան Նահանգապետին, Պասս կուսակցութեան շրջանի քարտուղարին, կրթական եւ կրօնական բարձրաստիճան պատասխանատուներու կողմէ:

Կողմերը խօսեցան Սուրիոյ ժողովուրդի միասնութեան երկրի դրօշին, սուրիական բանակին շուրջ համախմբման եւ շեշտեցին համագործակցութեան կարելութիւնը, յանուն երկրի խաղաղութեան վերականգնումին:

Ապա սրբազան հայրը եւ պատուիրակները ազգային վարժարանի սրահէն ներս հանդիպում մը ունեցան Հասիչէի ազգային կրթական պատասխանատուներուն հետ, մօտէն ծանօթանալու Հասիչէի Հայ գաղութի իրավիճակին:

ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՅԱԲ ԵԱԳՈՒՊԻԵԻ ՄԵՋ ՆԱՀԱՏԱԿՈՒՄՑ ՍՈՒՖՅԱՆ ՏԵՐ ԳՐԻԳՈՐԻ ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՈՆԸ

Կիրակի, 21 Յուլիսին, Հալէպի Սրբոց Քառասնից Մանկանց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, յետ Ս. Եւ Աննահ Պատարագին, տեղի ունեցաւ Եագուպիէի մէջ վերջերս Նահատակուած Սուգան Տէր Գրիգորի հոգեհանգստեան պաշտօնը, ներկայութեամբ հանգուցեալին պարագաներուն, Եագուպիէի Ս. Աննա եկեղեցւոյ թաղականութեան, հաւատացեալ ժողովուրդին եւ մեծ թիւով եագուպիահայերու:

Արարողութենէն ետք, Բերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տէր Մասիս Արք. Եպս. Չօպուեան Առաջնորդարանի դահլիճէն ներս ընդունեց հանգուցեալին քոյրը, պարագաները, ներկայ եագուպիահայերը եւ թաղականութիւնը ու ցաւակցութիւն յայտնեց անոնց Ազգային Իշխանութեան եւ թեմական կառոյցներուն կողմէ:

ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՍՈՒՖՅԻՆ ԵՐԱՆՏԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ՅԱՅՏԵԱԾ Է ՀՀ ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ԱՈՒՔԵԼՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՒՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀՀ Արտաքին Գործոց Նախարարութեան լրատուութեան եւ հանրային դիւանագիտութեան վարչութիւնը կը հաղորդէ, որ Հալէպի ՀՀ Գլխաւոր Հիւպատոսութիւնը 18 Յուլիսին կազմակերպած է Սուրիոյ Հանրապետութեան մուֆթի՝ Շէյխ Ահմատ Պատրըտտին Հասսունի գլխաւորած պատուիրակութեան այցելութիւնը Հալէպի մէջ տեղակայուած հայկական մարդասիրական առաքելութեան խումբի կեդրոն:

Հանդիպման ընթացքին Մուֆթի Ահմատ Պատրըտտին Հասսուն խօսած է սուրիահայ համայնքի առանձնայատուկ դերին մասին՝ դիտել տալով, որ հայերը եղած են եւ կը մնան սուրիական ընկերութեան անբաժանելի մասնիկը: Ահմատ Պատրըտտին Հասսուն անդրադարձած է Սուրիոյ մշակոյթի, գիտութեան եւ կրթութեան ոլորտներէն ներս հայերուն ունեցած մեծ ակնդին՝ շեշտելով այն հանգամանքը, որ ցեղասպանութենէն փրկուած հայերը ոչ միայն փրկութեան ափ գտան Սուրիոյ մէջ, այլեւ, որպէս նշան մեծ երախտագիտութեան, ամբողջութեամբ լծուեցան Սուրիոյ շէնսցման եւ բարգաւաճման գործին՝ բարեկամութեան կամուրջներ հաստատելով երկու եղբայրական երկիրներու՝ Սուրիոյ եւ Հայաստանի միջեւ:

ՀՀ մարդասիրական առաքելութեան խումբի գործունեութեան անջնջութեամբ Սուրիոյ Մուֆթին Հայաստանի Հանրապետութեան իշխանութիւններուն եւ ժողովուրդին սուրիական իշխանութիւններու երախտագիտութիւնն ու շնորհակալական խօսք ուղղած է:

Հալէպի ՀՀ Գլխաւոր հիւպատոսը իր կարգին ըսած է, որ սուրիական ճգնաժամի ընթացքին Դամասկոսի եւ Հալէպի մէջ գործող Հայաստանի դիւանագիտական ներկայացուցչութիւնները աշխատած են մեծ թափով՝ հաւասարապէս բաժնեկից դառնալով Սուրիոյ ժողովուրդին պատերազմի հետեւանքով կրած զրկանքներուն ու դառնութիւններուն:

Շնորհակալութիւն յայտնելով Մուֆթի Ահմատ Պատրըտտին Հասսունի կեդրոն այցելութեան, ինչպէս նաեւ բարձր գնահատանքին եւ վստահութեան համար՝ ՀՀ Գլխաւոր Հիւպատոսութեան մարդասիրական առաքելութեան խումբի ներկայացուցիչ Արկատի Տօնոյեան դիտել տուած է, որ մեր հայրենակիցներուն նկատմամբ ցուցաբերուած մեծ մարդասիրութիւնը չէ մոռցուած համասփիւռ հայ ժողովուրդին կողմէ, իսկ խումբին գործունեութիւնը Հայաստանի Հանրապետութեան աջակցութիւնն է պատերազմի մէջ գտնուող Սուրիոյ՝ Սուրիոյ ժողովուրդին հոգերը մեղմացնելու եւ կարիքաւոր քաղաքացիներուն բժշկական անվճար ծառայութիւններ տրամադրելու:

Խմբագրական

ԼԻԶՊՈՆ՝ ՀԱՄԱՏՔԻ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԴՐՍԵՒՈՐՈՄ

Լիզպոնի ողջակեզներուն ինքնագոհաբերումի օրինակը ոչ միայն հայ ժողովուրդին իրաւունքներուն նկատմամբ միջազգային անտարբերութեան եւ պատմական ճշմարտութիւնները գլխիվայր շրջող թրջական ապատեղեկատուութեան ուղղուած հարուած մըն էր, այլեւ հայութեան յղուած պատգամ մը՝ անոր պայքարի ոգին ամրապնդելու, սեփական ուժերուն նկատմամբ հաւատքը վերականգնելու համար:

Հաւատքի վերականգնում...

Հաւատք՝ մեր ժողովուրդի գանազան կարելիութիւնները ճիշդ պահուն, ճիշդ ձեւով օգտագործելու:

Հաւատք՝ Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի կերտման ճամբան քար առ քար կառուցելու:

Հաւատք՝ մեր իմացական կարողութեան եւ բազուկի ուժին վստահելու:

Հաւատք՝ մեր ժողովուրդի յեղափոխական ոգին արթուն պահելու:

Հաւատք՝ մշտապէս նորոգուելու ու ժամանակին յարիւր գէնքը հնարելու:

Լիզպոնի հինգ հերոսներուն հաւատքը այնքան մեծ էր, այնքան կայուն ու անախոճ, որ միշտ գիրեւք պայքարի իրենց ձեւն ու միջոցը ընտրելու, իրենց գարուն կեանքին իսկ գնով:

Անոնց օրինակը եթէ սահմակեցուցիչ էր օտարին համար, հպարտութիւն կ'ամթեր հայուն: Հպարտութիւն ոչ թէ քաջագործութեան մը նեղ սահմանին մէջ դիտելու Լիզպոնի հինգին սխրանքը, այլեւ ապառաժներ ցնցող անոնց հաւատքին ուժը գգալու, անով գօտեպնդուելու, մեր հաւաքական կեանքի վերագարթնումին ի նպաստ հաւատքի այդ ուժէն գէթ քանի մը կաթիլ սրսկելու մեր միջավայրին մէջ ու Լիզպոնի պատգամը ըմբռնելու:

Տակաւին՝ թերահաւատներուն պայքարելու ուժ ներշնչելու, օտարամոլներուն նայուածքը դէպի հայկականութիւն յարելու, հայ քաղաքական միտքը արթուն պահելու, որպէսզի իւրաքանչիւրը իր ժամանակին, իր միջոցներով լծուի պայքարի, փոքր քայլերն իսկ արժէտորդելով:

Լիզպոնի հինգ ողջակեզները՝ Արան, Վաչէն, Սիմոնը, Սեդրակը եւ Սաֆօն իրենց կեանքին լոյսը տուին կոյրերուն, հայկական հարցէն անտեղեկ հաւաքականութիւններուն, թուրք թէ օտար: Այդ տարիներուն սկսաւ աճիլ կորսուած արդարութեան մը նկատմամբ հետաքրքրութիւնը թրջական եւ եւրոպական միջավայրերու մէջ: Անոնց հայրենասիրութեան կրակով բոցավառեցան սրտեր, բացուեցան պայքարի նոր ուղիներ:

Լիզպոնի դէպքէն տարիներ վերջ Հայաստանի անկախութիւնն ու Արցախի ազատագրումը վերջնականապէս ձերբազատեցին մեզ գոհի հոգեբանութենէն ու ստեղծագործ հայուն, ազատ հայուն սխրալի ուղին բացին:

Այդ ուղիին վրայ արձանագրուած յաղթանակներու հանրագումարը պիտի հանդիսանայ մեր խոնարհումը Լիզպոնի տղոց յիշատակին ընդառաջ, Արցախի նահատակներուն ընդառաջ:

Հաւատքով նետուած իւրաքանչիւր քայլն է որ կը պտղաբերի, կ'արդիւնաւորուի, իսկ անհաւատ գործը ժամանակաւոր խանդավառութեան մը պղպշակներուն նման անհետք ու անպտուղ կը մնայ:

Լիզպոնի հինգ հերոսները գերագոյն անձնագոհութեան ուղին հաւատքով ընտրեցին՝ անմահանալով բոլոր ժամանակներու թերահաւատները գգաստութեան հրաւիրելու:

Յարգանքով ու հպարտութեամբ կ'ոգեկոչենք անոնց յիշատակը:

«Գ.»

Երկուշաբթի, 22 Յուլիս 2019-ին, Սուրիոյ Նախագահութեան դիմատետրի էջը տեղեկացուց, որ Սուրիոյ Առաջին տիկին Ասմա ալ Ասատ ընդունած է 2018-2019 ուսումնական տարեշրջանին երկրորդականի աւարտական կարգի՝ Պաքալորիայի պետական քննութիւններուն ամբողջական գնահատանի շի արժանացած աշակերտ-աշակերտուհիները:

«Սրտանց կը շնորհաւորեմ միջնակարգի եւ երկրորդականի գերազանց աշակերտները, որոնք իրենց թափած ճիգերով եւ յարատեւ աշխատանքով պիտի նպաստեն երկրին զարգացման», ըսած է Առաջին տիկինը:

Երկուշաբթի, 22 Յուլիս 2019-ին, ՍԱՆԱ հաղորդեց, որ Հալէպի արեւմտեան Ռաշիտին շրջանին մէջ կայք հաստատած գինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներ բազմաթիւ հրթիռներ արձակեցին Հալէպի Համալսարանի եւ Ճամիլիէ թաղամասերուն ուղղութեամբ:

Հրթիռակոծման հետեւանքով գոհուեցաւ 7 քաղաքացի, վիրաւորուեցան ուրիշներ:

Աղբիւրին համաձայն, արձանագրուեցան նիւթական բազմաթիւ վնասներ, հրկիզուեցան բնակարաններ:

Սուրիոյ Կրթութեան Նախարարութիւնը հրապարակեց 2019-2020 ուսումնական տարեշրջանի երկրորդականի 10-րդ կարգ ընդունուելու նախապայմանները՝ պետական, անձնական հատուածի եւ արհեստից երկրորդական վարժարաններու:

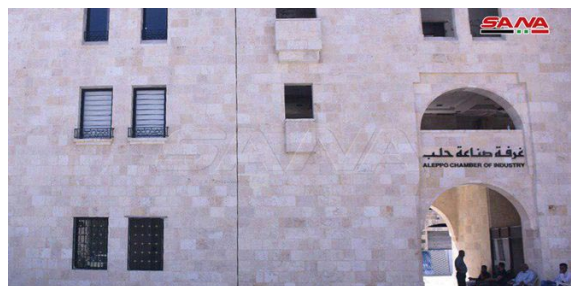
Նախարարութիւնը իւրաքանչիւր նահանգի յատուկ 10-րդ կարգ ընդունուելու նուազագոյն գնահատանի ճշդեց: Այսպէս՝ Դամասկոսի մէջ՝ 1596, Դամասկոսի արուարձաններ՝ 1528, Զուլեյթա՝ 1506, Տարափ՝ 1528, Տարափի արուարձաններ՝ 1454, Սուլեյտա՝ 1754, Սուլեյտայի արուարձաններ՝ 1705, Հոմա՝ 1600, Հոմայի արուարձաններ՝ 1490, Հալէպ եւ Հալէպի արուարձաններ՝ 1519, Համա՝ 1548, Համայի արուարձաններ՝ 1498, Իտլիպ եւ Իտլիպի արուարձաններ՝ 1570, Թարթուս՝ 2000, Թարթուսի արուարձաններ՝ 1780, Լաթաքիա՝ 2000, Լաթաքիոյ արուարձաններ՝ 1962, Ռաքքա՝ 1459, Ռաքքայի արուարձաններ՝ 1438, Հասիէ՝ 1476, Հասիէի արուարձաններ՝ 1409, Տեր Հօր եւ արուարձաններ՝ 1483:

Նախարարութիւնը ճշդած է նաեւ 2018-2019 ուսումնական տարեշրջանի Պրովէի պետական քննութեան յաջողած աշակերտութեան 10-րդ կարգ արձանագրութեան թուականը: Արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան Երկուշաբթի, 29 Յուլիս 2019-էն մինչեւ Երկուշաբթի, 26 Օգոստոս 2019:

Աւելի քան 7 տարի օտարութեան մէջ տունդարձի օրը սպասելէ ետք, հալէպցի շատ մը արդիւնաբերողներ վերադարձան հայրենիք, ամբողջացուցին իրենց գործատեղիներու վերանորոգութեան աշխատանքը եւ վերսկսան իրենց ընդհատուած գործունէութիւնը:

Հալէպի Ճարտարարութեան Պալատի նախագահ Ֆարես Շահապի յայտնեց, որ պալատի աշխատակազմը վերադարձած է իր նախկին կեդրոնը, իսկ Հալէպի արդիւնաբերական հաստատութիւններու վերականգնումի ծախսը հասած է 200 միլիոն ս.ո. -ի:

Ան յայտնեց, որ ներկայիս 15.800 արդիւնաբերական հաստատութիւններ բանիլ սկսած են: Շահապիի համաձայն, մօտ ապագային անոնց թիւը պիտի բարձրանայ եւ Սուրիոյ պարտադրուած միակողմանի տնտեսական պատժամիջոցները պիտի յաղթահարուին: Յառաջիկայ երկու տարիներուն ընթացքին Հալէպի մէջ արդիւնաբերական հաստատութիւններուն թիւը պիտի հասնի 20.000-ի:

Լուրեր Հայաշխարհին

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՊԱՏՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՆՈՒՄ ԾԱԽԱՍԹ ԻՐԱԳԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

22 Յուլիսին Հայաստանի «Ազատութիւն», «Ազգային Օրակարգ», «Երկիր Ծիրանի», Հայաստանի Դեմոկրատական, ՀՀ Դաշնակցութիւն, «ՄԵԿ Հայաստան», Ռամկավար Ազատական կուսակցութիւնները հանդես եկած են յայտարարութեամբ՝ մտահոգութիւն յայտնելով երկրին մէջ ստեղծուած դատական իշխանութեան շուրջ ծաւալած իրադարձութիւններուն առնչութեամբ:

Ստորեւ՝ յայտարարութեան բովանդակութիւնը:

«Պետական իշխանութեան թելերի միջեւ հաւասարակշռութեան եւ փոխզսպումների համակարգի կայացումն ու անխափան գործունէութիւնը ցանկացած երկրի գարգացման գրաւականներն են: Օրէնսդիր, գործադիր ու դատական համակարգերի անկախութիւնն ու ինքնուրոյնութիւնը պարտադրապէս են բացառելու իշխանութեան կեդրոնացումը մէկ քաղաքական ուժի ձեռքում, ինչը երկրում մեկիշխանութեան հաստատման հիմնական նախադրեալներից է: Այս առումով՝ դատարանների եւ դատաւորների նկատմամբ քաղաքական իշխանութեան կողմից ազդեցութիւն գործադրելու ցանկացած փորձ անթոյլատրելի է:

Արդարադատութեան արդիւնաւէտ գործունէութեան կարելիութիւնը երաշխիքներից է դրա ապաքաղաքական բնոյթն ու անկախութիւնը օրէնսդիր եւ գործադիր իշխանութիւնից: Ի հակադրութիւն միջազգայնօրէն ճանաչուած եւ սահմանադրօրէն ամրագրուած այս սկզբունքների, ներկայիս քաղաքական իշխանութիւնը, ժողովրդաիշխանութեան եւ փտածութեան դէմ պայքարի անուան տակ շահարկելով դատաիրաւական համակարգում առկայ եւ տարիների ընթացքում կուտակուած խնդիրները, արատաւոր երեւոյթները, ըստ էութեան, ձեռնամուխ է եղել ծայրայեղ գործողութեան՝ դատական իշխանութեան լիակատար իւրացմանը:

Սահմանադրական կարգի պահպանման եւ անհրաժեշտ անվտանգային իրավիճակի ապահովման ծիրին մէջ անընդունելի եւ դատապարտելի է երբ՝

1. Քաղաքական իշխանութեան ուղղակի մասնակցութեամբ կազմակերպւում է դատարանների արգելափակում, խոչընդոտում է դատաւորների եւ փաստաբանների բնականոն աշխատանքը, ճնշում է գործադրում Բարձրագոյն Դատական Խորհրդի անդամների վրայ:
2. Անթաքայտ նպատակադրմամբ փորձ է արոււմ ձեւաւորել սեփական քաղաքական շահերը սպասարկող Սահմանադրական դատարան: Այս նպատակով Ազգային ժողովի քաղաքական մեծամասնութիւնն, ըստ էութեան, պարտադրեց հանրապետութեան նախագահին՝ առաջադրել Սահմանադրական դատարանի իշխանութեան քաղաքական հայեացքներն ու գործելաճիւղը որդեգրած դատաւորի թեկնածու, որն իր ընտրութեան յաջորդ օրն իսկ ինքն իրեն ապօրինաբար հռչակեց Սահմանադրական դատարանի նախագահ:
3. Դատական համակարգի նուաճման քաղաքական այս ծրագրի իրագործմանը լծուել են նաեւ իշխանամերձ մամուլն ու փորձագիտական ուղղորդող մի շրջանակ, որն առանց յստակ հայեցակարգի, առաջ է քաշում եւ փորձում դատական բարեփոխումների քաղաքական օրակարգը փոխարինել ոչ իրատեսական, երկրի իրաւական անվտանգութեանը սպառնացող գաղափարներով՝ ներառեալ անցումային արդարադատութիւնը, դատաւորների համատարած վեթիկնը (գտում), առանց մեղադրական դատաւճիռի գոյքի բռնագանձումը: Արհամարհելով իրաւունքի գերակայութեան, անմեղութեան կանխավարկածի, սեփականութեան անձեռնմխելիութեան սկզբունքներն ու աղաւաղելով դատաիրաւական համակարգի բնականոն բարեփոխման օրակարգը՝ հարուածի տակ են դրում Հայաստանի Հանրապետութեան գործող իրաւակարգը եւ երկրի կայունութիւնը:
4. Վերոյիշեալ գործողութիւնները հարուածում են նաեւ Հայաստանի միջազգային հեղինակութեանը, հակասում են երկրի ստանձնած միջազգային պարտաւորութիւններին եւ խաթարում մեր պետականութեան հիմքերը:

Ըստ այդմ,

1. Պահանջում ենք Հայաստանի Հանրապետութեան Ազգային ժողովի քաղաքական մեծամասնութիւնից եւ կառավարութիւնից՝ հրաժարուել պետականութեանը սպառնացող գործողութիւններից, նախաձեռնել դատական համակարգի համապարփակ բարեփոխումների փաթեթի մշակում, հանրային եւ մասնագիտական քննարկումներ՝ նպատակադրելով անկախ եւ քաղաքական ազդեցութիւնից զերծ դատարանների ձեւաւորումը՝ Հայաստանի Հանրապետութեան Սահմանադրութեան պահանջների եւ Հայաստանի ստանձնած միջազգային պարտաւորութիւնների խստիւ պահպանմամբ:

2. Պահանջում ենք հանրապետութեան նախագահից՝ որպէս պետութեան գլուխ եւ Սահմանադրութեան պահպանմանը հետեւող անաչառ եւ

բացառապէս համապետական ու համազգային շահերով առաջնորդող բարձրագոյն պաշտօնատար անձ, ուղերձով դիմել Հայաստանի Հանրապետութեան Ազգային ժողովին՝ դատական իշխանութեան շուրջ ստեղծուած լարուած մթնոլորտը լիցքաթափելու, արդարադատութեան իրականացմանը խոչընդոտող հանգամանքները, դատարանների եւ դատաւորների ներառեալ Սահմանադրական դատարանի բնականոն աշխատանքը խաթարող գործընթացները կասեցնելու, արդարադատութիւն իրականացնելիս նրանց անկախութիւնը երաշխաւորող սահմանադրական չափանիշների ամբողջական ապահովման նպատակով:

3. Դիմում ենք քաղաքական ուժերին, քաղաքացիական հասարակութեանը եւ երկրի ապագայով մտահոգուած մեր հայրենակիցներին՝ մերժել իրաւական պետութեան կայացմանը խոչընդոտող գործողութիւնները, համախմբուել դատական համակարգի բնականոն բարեփոխումների օրակարգի շուրջ՝ յանձնառու լինելով ցուցաբերել անհրաժեշտ մասնագիտական օժանդակութիւն դրանց իրականացմանը եւ ձեւաւորել իրաւական անվտանգութեան համապարփակ հայեցակարգ:

4. Գործող քաղաքական իշխանութեան կողմից դատական իշխանութեան նկատմամբ ոտնձգութիւնների շարունակուելու դէպքում՝ Հայաստանի Հանրապետութեան Սահմանադրութեան եւ օրէնքներու շրջանակներում հասու միջոցներով հակազդելու ենք բոլոր ապօրինի գործողութիւններին եւ պատասխանատուութեան ենք կանչելու կազմակերպիչներին»:

ԱՄՏՐԱԽՈՅ ՌԱՅՏ ԲԱՂԱՔԸ ՍՏԵՓԱՆԱՎԵՐՏԻ ԲԱՐԵԿԱՄ ԲԱՂԱՔ ԿԸ ՀՈՉԱԿՈՒԻ

ՍԻՏՍԻ.- Աւստրալիոյ Հայ Դատի Յանձնախումբը կը տեղեկացնէ, որ Ռայտ քաղաքի Քաղաքապետական Խորհուրդը միաձայնութեամբ վաւերացուց բանաձեւ մը, որուն շնորհիւ քաղաքը բարեկամ քաղաքի յարաբերութիւններ պիտի հաստատէ Արցախի Հանրապետութեան մայրաքաղաք Ստեփանակերտի հետ:

Բանաձեւը ներկայացուած էր Ռայտի քաղաքապետական Խորհուրդի անդամ Սարգիս Ետելեանի կողմէ, իսկ Աւստրալիոյ Հայ Դատի յանձնախումբը ջատագոված էր գայն, ապահովելով անոր միաձայն վաւերացումը:

Բանաձեւին ի նպաստ ելոյթ ունեցած էր նաեւ Աւստրալիոյ մօտ Արցախի ներկայացուցիչ Քայլար Միքայէլեան: Բանաձեւին վաւերացումը պիտի կատարուի յառաջիկայ շաբաթ տեղի ունենալիք Արցախի Հանրապետութեան բարձրաստիճան պատուիրակութեան մը այցելութեան նախօրեակին: Արդարեւ, Աւստրալիա պիտի այցելեն Արցախի արտաքին գործոց նախարար Մասիս Մայիլեան եւ Խորհրդարանի անդամներ Դաւիթ Իշխանեան եւ Արտակ Ներսիսեան:

Աւստրալիոյ Հայ Դատի Յանձնախումբի գործադիր վարիչ Հայկ Կայսերեան «պատմական» որակեց Ռայտի քաղաքապետական Խորհուրդի այս որոշումը՝ յիշեցնելով, որ Ռայտ կը հանդիսանայ Աւստրալիոյ մէջ ամենէն մեծ թիւով հայ բնակչութիւն ունեցող քաղաքը:

Յարկ Հայաստանէն դուրս առնուազն 21 այլ քաղաքներ պաշտօնական կապեր հաստատած են Արցախի քաղաքներուն հետ:

Յիշեցնենք, որ անցեալ տարի Ռայտ քաղաքի Քաղաքապետական Խորհուրդը միաձայնութեամբ վաւերացուցած էր բանաձեւ մը, որ նեց ու կը կանգնի Արցախի Հանրապետութեան անկախութեան, նոյն ժամանակ կոչ կ'ուղղէ կեդրոնական իշխանութիւններուն, որ պաշտօնապէս ճանչնան Արցախի Հանրապետութեան անկախութիւնը եւ ամրապնդեն Աւստրալիոյ յարաբերութիւնները Արցախի ու անոր քաղաքացիներուն հետ:

«Գանձասար» շնորհակալութեամբ ստացաւ Դկտր. Հուրի Ազեգեանի արաբերեն թարգմանում

«ԳՈՒՅԷ
ՆԱՄԱՆՈՒԱԳ»

-ԳԵՂԱՐՈՒԲԵՍԱԿԱՆ ԷՋԵՐ-

գիրքը, հրատարակութեամբ «ԱՅԳ» մատենաշարի, թիւ 26: Հալեպ, 2019:

2. Պահանջում ենք հանրապետութեան նախագահից՝ որպէս պետութեան գլուխ եւ Սահմանադրութեան պահպանմանը հետեւող անաչառ եւ

ԼԻԶՊՈՆԻ ՈՂՋԱԿԷԶՆԵՐՈՒՄ

Վհրամ Բխրաթոյլեան

Այնքան անհակակշիռ գեղումով կը մեծաբանենք փոքր գործեր, այնքան անսովոր ածականներ կը շռայլենք սովորական առաքինութիւններու համար, որ մարդ պարզապէս կը հարկադրուի իր լեզուին ու գրիչին կղպանք դնել, որպէսզի Լիզպոնի հինգին ողջակիզումը չփառաբանէ մաշած խօսքերով եւ չնսեմացնէ անոնց գիտակից ու կամաւոր նահատակութիւնը:

Հայկական դիցաբանութեան ծննդոցի բաժինին մէջ մեր նախահայրերը կը հաւատային, որ մայր հողը կը միանար երկինքին եւ այդ միացումէն կը ծնէին հերոս-հսկաներ, որոնք իրենց կարգին կը փոխակերպուէին աստուածներու եւ այդ աստուածներէն կը յառաջանային մարդկային ցեղեր: Եւ այսպէս, մարդկային երեւակայութեան մէջ ծնունդ կ'առնէին առասպելներ, ասանդութիւններ, հեքիաթներ: Եւ ատոնք կը գծէին ազգերու ճամբան. Պա՛րզ, յատա՛կ:

Այդպէս ծնած էր Վահագն, որ կը մարմնաւորէր քաջութեան մեր ձգտումը՝ որպէս ուղեկիշ պատմական մեր երթին...:

Յամի տեառն 1983-ին, Յուլիսի 27-ին, հինգ երիտասարդներ՝ Վաչէ, Սագօ, Արա, Սեդրակ եւ Սիմոն, մայր հողին կարօտով, այդ հողը առած իրենց սրտերուն՝ կը միանային երկինքին եւ այդ միացումէն կը ծնէր քաջութեան լուսաստղը ու կը տարածուէր յայտնաբերական շունչը, միաժամանակ կը վերակենսաւորուէր քաղաքական մեր կամքը: Կը գրուէր նոր առասպել մը, կը պատմուէր հայկական Սփիւռքի առաջին հեքիաթը, որպէսզի հայրեր ասանդէն իրենց գաւազներուն, թռչներուն, եւ այդ հեքիաթէն յեղափոխական շունչը յառնէր եկող սերունդներուն մէջ ու վարակէ անոնց հոգիները:

Այո՛, անպաճոճ, դիւրին պատմութիւնք ու դիւրին սորվելիք հեքիաթ մըն է Լիզպոնը, ուր հինգ երիտասարդներ ըսին, պարզ ու յըստակ, բոլորին հասկնալի լեզուով. «Մերը անձնասպանութիւն չէ, այլ՝ ազատութեան ու արդարութեան գոհաստեղանին մատուցուած կեանքի ընծայում...»:

Եւ սակայն, հեքիաթները իրենց պարզութեամբ ազգային վճիտակերէ բխելէ ետք, յաճախ կը հոսին համամարդկային ուղիներէ՝ ազգին ու մարդկութեան տանելով իւրայատուկ պատգամ, վերծանելի խորհուրդ, բարոյական թելադրականութիւն:

Յեղափոխական խիզախումի բարոյականը ընդգծող եւ մահը կեանքին կամրջող ու կեանքը մահով իմաստաւորող, եզակի ոճով եզակի հեքիաթ մը եղաւ Լիզպոնը, որուն հինգ դիւցազունները պիտի փսփսան մեզի, մեր յաջորդներուն եւ իրենց իսկ գրած հեքիաթը պիտի պատմեն միշտ:

Ես չեմ կրնար իրաւունք տալ ինքզինքիս՝ անոնց արարքին խորքին հասնելու, հոն պահուած խորհուրդը պարզելու եւ խռովքն անոնց հոգիին բացատրելու մահկանացուի անզօր լեզուով:

Բայց թոյլ տուէ՛ք, Լիզպոնի քաջ հայրերին, որ իբրեւ պարզ

հեքիաթասաց, առաւելագոյն ճիգով մը ձեր հեքիաթը ես պատմեմ, սակայն պատմեմ ձեր լեզուով.

«... Վաչէն եմ ես: Մէկը՝ հինգէն: Կը խօսիմ մահեղբայրներու անունովս ալ: Ընկերներուս պէս կեանքին

գոհացած ըլլային: Բայց անդրադարձայ, որ այդ ձեռով կեանքս կը վերածուէր հաճոյքի գացող յոգնեցուցիչ վազքի մը միայն:

«Ուրիշներ ըսին, որ օգտակարը շահու մէջն է: Ինչ որ իմ անհա-

բացուեցայ օտար երկինքի տակ, մայր հողէն արմատախիլ եղած տունկի մը պէս: Կ'ուզէի աճիլ, բայց հողը խորթ էր ու անհաղորդ արմատներուս: Գիտակցութեանս ծաղկումին՝ ուզեցի տիրել կեանքի իմաստին: Մերտեցի մեր պատմութիւնը: Ուսանողական գրասեղաններէս մտերմացայ մեր ազգին փառքը կազմող անուններուն հետ, որոնց մահուան դիմաց յաճախ հանդիպեցայ չարաշուք թուականի մը՝ 1915: Այդ թուականը անջնջելի խարան մը եղաւ սրտիս ու հոգիիս վրայ: Գարուն տարիքս մղեց գիս, որ կեանքին նպատակը սահմանեմ եւ ապրելու ուղեգիծս ճշդեմ՝ անտանի ու անատնախախտութեամբ տիպարին վրայ կաղապարուած:

«Համոզուեցայ, որ մարդու կեանքը պատճառաւոր արարքներու դրութիւն է: Աշխարհի ու մարդոց ուժերուն դիմաց գիտակից դիրքաւորում մը՝ անհատին կողմէ: Ներքին ու արտաքին աշխարհներէ եկող պատերազմ մը, պայքար մը:

«Ամենուն պէս ուզեցի մասնակից դառնալ կեանքի այդ պատերազմին: Սակայն պատերազմելէ առաջ հարկ էր սերտել պատերազմի յատուկ օրէնքները:

«Սերտողութենէս պարզուեցաւ, որ կեանքի պատերազմին վախճանական նպատակը ուրիշ բան չէ, բայց միայն սեփական անձի երջանկութեան նուաճումը: Հոգիի այն վիճակը, ուր մարդ ինքզինք կը զգայ գոհունակ եւ լեցուած այնպիսի զգացումներով, որ լինելութեան լիարժեք իսկութիւնը ամբողջական իմաստ գտնուի: Այդ երջանկութիւնը իմ մէջ պիտի հաստատուէր այն ատեն միայն, երբ իմ կեանքս օգտակար գործերու շղթայ մը պիտի ըլլար, նպատակի մը ձրգտող ճիգերու հանդիսարան մը դառնար: Ուրեմն ինձի կը մնար գտնել օգտակարը:

«Ոմանք ըսին, որ օգտակարը հաճոյքի մէջն է: Երջանկի պիտի ըլլայի, եթէ իմ բոլոր զգայարաններս

տական շահս կ'ապահովէ, եւ կամ աւելի բարձր մակարդակի վրայ, ինչ որ ընկերութեան շահը առաջ կը բերէ, այն է օգտակարը եւ հետապնդելի նպատակը:

«Կարողացի, որ Աթենքի մեծ թափառականը՝ Սոկրատ, փորձած էր ձերբազատիլ մարմնէն ու հոգեկան արժեքներու մէջ կարծած էր գտնել օգտակարը եւ երջանկութեան աղբիւրը:

«Կարողացի, որ վերափոխիչ մտածումներով հարուստ մեծ ընկերաբաններ ընկերային յանդուգն գաղափարներու իրագործման մէջ տեսած էին երջանկութեան բանալին:

«Ուրիշներ կիւրծին մէջ տեսած էին օգտակարը եւ հաւասարութեան մէջ՝ երջանկութիւնը:

«Հիացայ Նազովրեցիին վրայ, որ բացարձակ օգտակարն ու անխառն երջանկութիւնը սահմանած էր սիրոյ մէջ:

«Ես, նախահայրերուս նման, ուզեցի հոգեկան արժեքներու մէջ փնտռել երջանկութիւնս, բայց տեսայ, որ եսապաշտ այս աշխարհին մէջ չափանիշ դարձած էր նիւթը միայն:

«Վերջնական ուղեցոյց ընտրեցի սերը, հակառակ որ իմ պապերս ատելութիւն գտած էին իրենց սիրոյ սերմնացանին:

«Ուզեցի սիրել, բայց չգտայ կտոր մը հարազատ երկինք ու ափ մը հայրենի հող, որ ջերմացնէր սիրոյ արմատներուս եւ սնունդ տար անոնց: Անարձագանգ մնաց սիրոյ երգս աշխարհի մը մէջ, ուր շահը կը գերիշխէր եւ հաշիւը կ'առաջնորդէր: Ինձի կը մնար տալ գերագոյնս՝ սիրոյ տենչիս գրաւական:

«Սիրեցի բոլոր արժեքները, կեանքը, մարդիկ, ազգ, հայրենիք, ազատութիւն: Եւ այդ սերս այնքան մեծ էր, որ անխռով կեանքս տուի ես անոր»:

«Սեդրակն եմ ես, բայց կը խօսիմ անունովս ալ միւս չորսին: Մանուկ էի, շատ մանուկ, կը լսէի իմ հոր-

մէս եւ ջերմեանդ ուսուցչես, որ պապերուս երկրին մէջ, Արարատի անդունդներէն շղթայակապ Արտաւազը պիտի փշրէ կապակները եւ դուրս գալով իր բանտէն՝ պիտի բերէ ազատութիւնս հայրերուս: Մտքիս պաստառէն չէր ջնջուէր Սասունցի Դաւիթը, որ Թուր Կեծակին ի ձեռին պիտի իջնէր Մարութայ սարէն ու մեր թշնամիները պիտի պատժէր արդարօրէն: Օ՛, որքան խոր տպաւորած էր զիս Փոքր Միտը, որ ծնած էր յեղափոխականի տիպարով, բռունցքը պիտի արեան հետքով: Կ'ուզէի հանդիպիլ Արտաւազին ու Միտին: Այլ ո՞ր օրուան կը սպասէի: Ազգ մը ամբողջ ջարդուած էր, հայրենիքը՝ գրաւուած, մնացորդացը՝ հոս-հոն ցրուած, ենթակայ՝ ֆիզիքական վտանգի եւ հոգեկան արժեքներու կորուստի:

«Եւ ահա օր մը, օրինակ օր մը, լսուեցաւ Արտաւազի շղթաներուն ճռնիչը եւ Միտի բռունցքին թունդ հարուածը: Հայկական ազատագրական պայքարի գանգն էր, որ կը գանգեր աշխարհի գանգան մայրաքաղաքներէն, թէ՛ այո՛, պարտուած ժողովուրդ մը կայ, բայց ան չէ ընկճուած:

«Ես այդ ծայրը նմանցուցի Սասունցի Դաւիթի բամբ կանչին. «Մըսրա՛յ՝ Մելիք, կենդանի եմ դեռ եւ հարուածելու կարգը ի՛մս է հիմա...»:

«Այդ ծայրը, ինձի համար, Զուրքիկ Ջալալին վրայ նստած Նոյն Դաւիթին խորխտ կանչն էր ազդարարող. «Ո՛վ քնած է, թող արթնայ, ո՛վ արթուն է, թող ձին թամբէ...»:

«Եւ շատ չանցած՝ թոյն կաթեցաւ յուսովառ իմ հոգիին: Իմ պաշտելի հերոսներս, Դաւիթէն սերած հայրորդներ, անարդարօրէն կը բանտարկուէին մարդկային վեհ խտելներու արտաքին երկրներու մէջ իսկ՝ Ֆրանսա, Ամերիկա, Զանաւա, Չուիցերիա, Յոլանտա, Պելկրատ...: Գիտակցաբար եւ չարամիտ վատութեամբ ազատագրական մեր պայքարին յեղափոխական խոյանքները կ'արատաւորուէին՝ ոճրային հանգամանք տալով անոնց: Չոհը կը դառնար ոճրագործ, իսկ ոճրագործը՝ անմեղ գոհ:

«Կը յաղթանակէր վարկածը, թէ՛ «Սպանէ մէկ հոգի, կը դատապարտուիս իբրեւ հասարակ ոճրագործ, որքան ալ արդար ըլլայ արարքիդ շարժառիթը:

Բայց մորթեցէք հազարներ, արիւնով ներկեցէք հայրենիքներ, դիակներով լեցուցէք գետեր, եւ ձեզի տեղ կը վերապահեն Ողիմպոսի բարձունքին...»:

«Աշխարհ կ'ուզէր, որ անկենդան գոյութիւն մը ըլլար իմ ազգը՝ այս աշխարհէն, բայց ոչ այս աշխարհին մէջ: Այլապէս, գարշելի ոճրագործներ պիտի ըլլային ազատամարտիկները մեր:

«Օ՛, ո՛չ. ես չէի կրնար հանդիսատեսը ըլլալ սարքուած ահաբեկի դաւին: Մանաւանդ որ Նոյնիսկ հայր խաբուեցան այդ դաւէն: Չէի կրնար հանդուրժել, որ Արտաւազն ու Միտը, անպատուուած, մին շղթայուէր վերստին ու երկրորդը մտնէր քարայրը կրկին: Միախառնուած էինք իրարու եւ վերածուած մէկ եւութեան: Սրբութիւնս ազատութեան

ՍՈՒՐԻՈՅ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՑ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳԻ 9-ՐԴ ԿԱՐԳԻ՝ ՊՐՈՎԷԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՆՆՈՒԹԻՆՆԵՐՈՒՆ ԱՐԴԻՆՔՆԵՐԸ

Ուրբաթ, 19 Յուլիս 2019-ին, Սուրիոյ Կրթութեան Նախարարութիւնը հրապարակեց 2018-2019 ուսումնական տարեշրջանի միջնակարգի աւարտական կարգի՝ պրովէի պետական քննութիւններու արդիւնքները:

Նախարարութեան համաձայն, յաջողութեան տոկոսը 67,38 առ հարիւր է: Պետական քննութիւն յանձնած է 286.484 աշակերտ-աշակերտուհի, յաջողած է՝ 193.037 աշակերտ-աշակերտուհի:

Բարձրագոյն նիշի արժանացած է 21 աշակերտ-աշակերտուհի:

Այս առիթով, ջերմապէս կը շնորհաւորենք յաջողութեան արժանացած մեր աշակերտ-աշակերտուհիները, յատկապէս գերազանց արդիւնք ապահովողները, որոնք պատուաբեր արդիւնքներով բոլորեցին ուսումնական այս տարեշրջանը՝ հպարտութիւն առթելով իրենց ծնողներուն, ուսուցիչներուն եւ վարժարաններուն:

Ստորեւ կը ներկայացնենք հալէպահայ միջնակարգ վարժարաններուն արդիւնքները:

ԱԶԳ. ԲԱՐԵՆ ԵՓՓԷ ՃԵՄԱՐԱՆ

Մասնակցողներու թիւ՝ 62
Յաջողածներու թիւ՝ 60
Յաջողութեան տոկոս՝ 97%

Աբրահամ Աւրնեան	3077	Սերլի Սուտարիկեան	2473
Սարին Շահինեան	3070	Վանայ Տիշոյեան	2470
Սելա Պազարպաշեան	3060	Ներսէս Փոսթաճեան	2457
Քարէն Գատեճեան	3050	Նանոր Մարտիկեան	2450
Նուշիկ Գաթրճեան	3041	Մարք Պապլանեան	2419
Աննա Չալազեան	2987	Ներսէս Մանպուրեան	2412
Արման Տէր Պետրոսեան	2979	Ալին Քիլեճեան	2401
Լիլիթ Ժամկոչեան	2978	Նաթալի Պապայեան	2375
Յարութ Թագաւորեան	2947	Բալիկ Խրոյեան	2370
Մելինա Տոնապետեան	2923	Սիմոն Սիմոնեան	2309
Գօգօ Ղարիպեան	2883	Յովսէփ Իշխան Մարաշլեան	2263
Կալին Պալապանեան	2877	Պետրոս Սեմերճեան	2248
Այգ Գեորգեան	2869	Մեղեղի Նահապետեան	2231
Մեղրի Սուսանի	2805	Գօգօ Ժամկոչեան	2118
Սարին Պերթալեան	2801	Քրիստ Ժամկոչեան	2082
Լուսինա Գայապալեան	2754	Սերլի Կոնիկեան	2064
Մակտալեան Անգեան	2753	Սարգիս Թաշճեան	2031
Սերենա Պերպերեան	2739	Նժդէհ Կարապետեան	2029
Յարութ Մավեան	2690	Աննա Հատտատ	2010
Պօղոս Կարապետեան	2684	Էլիզապէթ Խաչատուրեան	2008
Շուշի Շահինեան	2679	Մանուէլ Արթինեան	2003
Համազասպ Շաքարեան	2671	Գեորգ Սիմոնեան	1960
Սագօ Գիրազեան	2648	Վարուժան Թաթոյեան	1934
Միրէյ Չաղլասեան	2646	Գառնիկ Այնթապի	1852
Կարապետ Ամպարճեան	2637	Սարգիս Հալլաճեան	1706
Գառնի Շահինեան	2608	Մարիանա Խաչատուրեան	1616
Աննա Մարիա Լեպլեպեան	2564	Խաչիկ Գասապեան	1605
Քրիստափոր Ֆրանքեան	2531	Ռիթա Քիրիլեկեան	1588
		Վանիա Փանոջեան	1486
		Ռուպինա Կարապետեան	1462
		Քարէն Մաքսուտեան	1426
		Մարիա Թաշճեան	1300

ԿՐԹՄԱԻՐԱՅ Ա. Չ. ԵՐԿՐՈՐՈՒՄԿԱՆ ՎԱՐՇԱՐԱՆ

Մասնակցողներու թիւ՝ 64
Յաջողածներու թիւ՝ 61
Յաջողութեան տոկոս՝ 96%

Ժուէլ Ալշանաա	3085	Սերենա Բեպապճեան	2579
Միրա Ֆատլի	3054	Անթոնելլա Ճանճի	2564
Միրիամ Չիանէ	3040	Փաթրիսիա Հագգանի	2561
Ռիթա Խաչօ	3038	Քամիլ Ալսալլում	2527
Պըշր Պարիում	3012	Երրքի Ժիլօ	2516
Միրէթ Չալէմ	2985	Ժուէլ Ալնասսար	2495
Ճորճ Ուասէլ	2937	Աննա Մարիա Ալմուքաիէլ	2480
Քրիսթիա Հայտար	2929	Մուսա Սաատ	2444
Շուլի Նուհ	2919	Ռագուգ Ապտուլբարիմ	2405
Պթոս Պիթա	2908	Ապանուպ Հիլալ	2371
Դալար Թորոսեան	2876	Իլիաս Թաուաիֆի	2367
Վահէ Բեպապճեան	2846	Վիլիէթ Պայտուն	2357
Փաուլա Թաուիլ	2842	Նայա Նահսենէ	2328
Մարի Ռոգ Մանսուրադի	2840	Պրիթիկ Աուատ	2293
Մարինա Նալպանտ	2840	Ճորճ Սլէնի	2273
Միլետ Նաում	2802	Դալիա Կետոլլանեան	2258
Իվա Յովակիմեան	2776	Անուար Գասիս	2246
Միշէլ Ղազալ Ալպըր	2742	Աննա Մարիա Իպրահիմ	2159
Հերմիկ Թիւֆէնքճեան	2723	Շուլի Ֆլֆլի	2125
Քրիստինա Սայել	2710	Սուհէյլ Շահուտ	2089
Քլերա Ֆաթգճի	2689	Մայքլ Իպրահիմ	2053
Մայք Հաննա	2674	Ժէնի Գագանճի	2001
Նայա Արքիլօ	2653	Լանա Սահտի	1920
Նեճիպ Ճրմըլի	2648	Բիտր Պալի	1861
Ռուպինա Մագմանեան	2625	Դալար Գասիս	1822
Էլիա Ռըզըզ	2617	Գեորգ Մաթոսեան	1774
Միրիան Իտլիպի	2617	Էլիսար Ճապալի	1704
Ճորճ Ապետ	2607	Լեւոն Պարսումեան	1652
Լոր Պապիք	2582	Գալին Հալլաճեան	1568
		Փաթիլ Թաթուգ	1513
		Ճորճ Ֆարիաթ	1300
		Փաթիլ Եագուպեան	1300

ԼՆԱՃԱՐԵԱՆ - Գ.ԿԻԼՊԵՆԿԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՇԱՐԱՆ

Մասնակցողներու թիւ՝ 33
Յաջողածներու թիւ՝ 33
Յաջողութեան տոկոս՝ 100%

Ճորճ Օհաքեան	3083	Լեւոն Բետտեան	2808
Ռաֆայէլ Ասատ	3079	Նանի Թէնքեճեան	2766
Մարիլին Շուշանեան	2968	Միրէյ Աթոքեան	2750
Լարիսա Հատտատ	2900	Միրնա Տապալաղ	2749
Մայիա Մքաիլ	2843	Արմիկ Պօշկէգէնեան	2729
Ապետ Թայար	2817	Սելա Չաքարեան	2718
		Հերա Խաչատուրեան	2718
		Սելին Ուրուշիկեան	2713
		Ռոզալի Պարտիգապանեան	2711

Սերլի Համասեան	2700	Գեորգ Եղիայեան	2416
Գասպար Խլոյեան	2698	Կալին Խարոպեան	2387
Բարտի Կարապետեան	2582	Վարդան Ապեճեան	2366
Շովակ Տէր Յովհաննեսեան	2571	Սանտրա Զայել	2357
Ճորճ Ճաքօ	2569	Նաթալի Ղուլամ	2199
Սարօ Զասսիս	2535	Արփի Մարգարեան	2191
Մահմուտ Մատմէտ	2480	Անտիս Նշուաճեան	2146
Սօրիս Թոփալաքեան	2439	Յակոբ Փամպուքեան	1985
Լիլիթ Նագարեան	2435	Եանի Մարտիրոս	1690

ԱՍՏՐՍ ՅՈՒԹԵԱՆ ՀՆՅ ՔՈՅՐԵՐՈՒ ՉՈՒՐՈՒՄՈՅ ՎԱՐՇԱՐԱՆ

Մասնակցողներու թիւ՝ 20
Յաջողածներու թիւ՝ 18
Յաջողութեան տոկոս՝ 90%

Մանուէլա Մամօ	2967	Կոստանդին Գատահ	2353
Ճոզէֆ Պազըրճի	2857	Նայա Ալօ Ճըրճի	2246
Անժէլ Շահիուտ	2840	Նապիլ Ըլիաս	2222
Նանսի Ռոստոմ	2762	Ալէքսան Հատտատ	2159
Ռարաւա Գաթթա	2560	Անթոնի Մաթուպ	2090
Ճայք Թումա	2388	Ճոզէֆ Մախիսուլ	2042
Աննա Պետրոս	2377	Գարլա Արուշ	1999
		Անթոնիոս Սայել	1934
		Անթոնիոս Զայյալ	1873
		Ժան Փիլիպոս	1798
		Մարի Իգապէլ Շարրապէ	1379

ՀՆՅ ԱՐԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԵԹԷՂ ԵՐԿՐՈՐՈՒՄԿԱՆ ՎԱՐՇԱՐԱՆ

Մասնակցողներու թիւ՝ 17
Յաջողածներու թիւ՝ 17
Յաջողութեան տոկոս՝ 100%

Շագա Տիպէ	3100	Էլիա Տաքաք	2904
Ռանա Մարթա	3095	Ալօ Գագանճեան	2835
Հապիպ Մարտիէ	3088	Բենիամին Հեքիմեան	2832
Նապիլա Անուր	3070	Մակտա Ճարան	2742
Միրիամ Հաննա	3055	Լուսինէ Իգապէլ Նանեճեան	2670
Քրիստ Եաղճեան	3026	Ռոյ Սարգիսեան	2602
Սինթիա Իսա	2978	Մարիա Բերլա Խաչըրճեան	2515
		Նուր Ֆարահ	2381
		Գարլօ Մուքաֆեան	2343
		Հրակ Թաշճեան	1440

Էրտողան Պարզեալ Կիպրոս ներխուժելու Պատասխանատուներն ՄԱԿ-ն Կը ԽՕՍԻ

«Սայփրոս ՄԵԼ» կը հաղորդէ, որ Թուրքիոյ նախագահ Ռեճեպ Թայիպ Էրտողան յայտարարած է, որ 400.000 զինուոր ունեցող թրքական բանակը պատրաստ է ներխուժելու Կիպրոս, «*եթէ պէտք ըլլայ պաշտպանելու Կիպրոսի թուրքերը*»:

«Ամբողջ աշխարհը կը հետեւի մեր վրձնականութեան: Որեւէ մէկը չի կրնար կասկածիլ, թէ Թուրքիոյ հերոսական բանակը, որ Կիպրոսը հայրենիք կը նկատէ, առանց վարանելու պիտի դիմէ այն նոյն քայլին, որուն դիմեց 45 տարի առաջ, եթէ ատիկա անհրաժեշտ է Կիպրոսի թուրքերուն կեանքին ու անվտանգութեան համար», յայտարարած է Թուրքիոյ նախագահը:

Էրտողան այդ յայտարարութիւնը կատարած է Թուրքիոյ Կիպրոս ներխուժման 45-ամեակին առիթով:

Միջազգային վերլուծաբաններ Թուրքիոյ նախագահին այս խօսքերը կը նկատեն ՕԹԱՆ-ին ուղղուած նախագոյնացում մը, թէ Թուրքիան պատրաստ է անհրաժեշտութեան պարագային գործելու ՕԹԱՆ-ի դէմ:

Արքիւրը կ'աւելցնէ, որ Էրտողանի յայտարարութիւնը կրնայ պայմանաւորուած ըլլալ վերջերս շրջանառուող այն տեղեկութիւններով, որ Բրիտանիան մտադիր է Կիպրոսի մէջ տեղակայել «ԷՖ-35» հալածիչներու մէկ մասը:

ԼԻԶՊՈՆԻ...

Սկիզբ՝ էջ 10

Այնուամենայնիւ, այն ինչ որ կատարուեցաւ ու կը շարունակուի կատարուիլ հայրենիքի մէջ, այլեւս ոչ մէկը յեղափոխութիւն կը կոչէ, ոչ ալ յեղաշրջում, ոչ ալ ժողովրդավարութիւն կամ բարեփոխութիւն:

Ինչո՞ւ այդպէս պատահեցաւ: Կարելի չէ նկարագրել այդ մեծ ոգեւորութիւնը, գոր ստեղծուեցաւ համատարած, յորդառատ յուզումէ, հոգիները լիացած, ի տես սխալին՝ շրթները փակուած, ու մանաւանդ հարցէն անտեղեկները՝ հիացած:

Նախ յիշենք, որ նոր դեկավարները ո՛չ իրենց բարոյական սկզբունքներով, ո՛չ կրթութեամբ, ո՛չ նուիրուածութեամբ, ոչ քաղաքական ու յեղափոխական փորձով որեւէ առաւելութիւն ունին նախորդներէն:

Ուրեմն՝ ինչո՞ւ գարմանալ, որ այս նոյն ընթացքին մէջ են նաեւ այսօրուան դեկավարները, որոնք ժողովրդավարութեան ալիքին վրայ անցան իշխանութեան գլուխ:

Պէտք է գաղափարները ազատագրել կաղապարի կապանքներէն, խուսափիլ բարոյական խրատաբանութենէն ու աժան հնչեղութիւն ունեցող լոզունքներէն:

Ազատատենչութիւն, հաւասարութիւն, ինքնորոշման տարրական իրաւունքին մասին նուազագոյն արտայայտութիւն՝ այն ամենը, ինչ երեկուան եւ այսօրուան գաղութարարներուն աչքին մահացու յանցանք էր, այսօր պատիւ կը բերէ որեւէ քաղաքակիրթ ժողովուրդի ու անոր յեղափոխական գործիչներուն:

Այս բոլորը կարելի է իրականացնել միայն ու միայն, երբ կը բաժնետուկը գործեստեղծել սկզբունքով՝ ապրիլ ժողովուրդին կեանքով, բաժնեկից դառնալ անոր հոգե-

ւոր ու նիւթական զրկանքներուն, դառնալ անոր իղձերուն, երագներուն ու ցանկութիւններուն հարագատ թարգմանը:

ԸՆԹԵՐՅՈՂԻ...

Սկիզբ՝ էջ 10

4.- Սուրիան ոչ պաշտօնապէս, ոչ ալ անպաշտօն ընդունի այս ձեւի եւ խորքի որեւէ բանաձեւ կամ գործընթաց:

Վերոյիշեալները վիճելի հարցեր են ներագային եւ պաշտօնական մակարդակներով, որոնք կը բացակային սոյն գիրքին կից ակտէն:

Ե.- Հալէպը հայրութեան համար ե՛լ երագային է, ե՛լ ծննդավայր, մեր մանկութեան, պատանութեան, թէ երիտասարդութեան յիշատակներուն հանրագումարը, սակայն ասոնք չեն սուրիահայրութիւնը կանգուն պահելու հիմնական ճիգերուն խորքային իմաստը:

Հալէպը, աշխարհաքաղաքական առումով, հայ ժողովուրդի իրականութեան, երկու բեռներէն՝ հայրենիք ու Սփիւռք, երկրորդին հոգեկան եւ մարդուժի պատրաստութեան մայրաքաղաքն է, որ բարոյապէս կ'իշխէ բոլոր արեւմտահայոց մտքերուն ու հոգիներուն վրայ: Այս մէկը ունի քաղաքական իմաստ եւ արժեք, որ տեղ չէ գտած սոյն գիրքին մէջ:

Ը.- Վերջապէս գիրքին մէջ կը բացակայ լուծումը: Հնչած բոլոր միտքերն ու գաղափարները առաջադրանքներ են միայն, որոնք լուծումը չեն ներկայացուած, չեն յայտնաբերուած սուրիահայրութեան վստմ առաքելութիւնը, որ կը միտի ծառայել հայ ազգին եւ հայոց հայրենիք Հայաստանին, սուրիական դիրքերէն, սուրիական կարելիութիւններու օգտագործումով:

ՍԼՍԲ

ՄԵՃ ՀԱՆԵԼՈՒԿ ՄԸ ԼՈՒԾԵՑԻ, ԷՎՐԵՔԱ՛...

Ս. Սահակեան

Թէ նշանաւոր Արքիմետէի «Էվրեքա՛» բացագանչութիւնը իրմէ ետք քանի՞ անգամ հնչած է՝ վստահաբար հաշիւը պահող չէ եղած, ու եթէ անուս ալ աւելնայ այդ ցանկին վրայ, վստահաբար մեծ գիտնականին հոգը պիտի չըլլայ:

Ըսեմ, թէ քանի մը օր առաջ ի՞նչ պատահեցաւ, որ ժպրիտեցայ անուս արձանագրել այդ ցանկին վրայ: Հայաստանի պատկերասփիւռի կայանները կը հաղորդէին Տաւուշի շրջանին մէջ պատահած դէպքերու լուրերը՝ ապօրինի ծառահատում, ճամբաներու փակում, ոստիկանութեան միջամտութիւն, բախումներ, ձերբակալութիւններ եւ այլն: Լրագրող մը Նախիջեւանէն ուղղակի հաղորդում կը կատարէր, կանգնած շէնքի մը առջեւ, որուն ճակատին շատ յստակ արձանագրուած էր. ՀԻՎԱՆԴԱՆՈՑ. այսինքն՝ հիւանդանոց: Հաղորդումի պահուն, երիտասարդ լրագրողը, ինչպէս նաեւ պատասխանները այլ պատասխանատուներ քանի մը անգամ արտասանեցին ՀՈՍՊԻՏԱԼ, ՀՈՍՊԻՏԱԼԱՑՈՒՄԸ եւ նման տարբերակներ: Բնականաբար ուշքս կեդրոնացած էր լուրերուն բովանդակութեան վրայ, եւ յանկարծ... միտքս մէջ փայլատակում մը զգացի եւ Արքիմետէին արձագանգելով՝ բացագանչեցի. ԷՎՐԵՔԱ՛...

Մեծ հանելուկ մը լուծած էի. հանելուկ մը, որ տարիներ է վեր կը չարչըրկէ գիս ու ինծի պէս յետամնաց հայրորդիներ, որոնք դժգոհութեամբ եւ ընդվզումով կը լսեն հայրենի ժողովուրդին մէջ օր աւուր նոր բարձունքներ նուաճող՝ օտարաբանութիւններու ալիքը: Համոզուեցայ, որ օտարաբանութեան յարողները ինչո՞ւ իրաւունք ունին եղեր, մինչդէռ ես ու ինծի-պէսերը կը յամենանք նախնադարուն մէջ: Բացատրեմ, որպէսզի ամէն մարդ լուսաւորուի եւ ազգովին որդեգրենք օտարաբանութիւնները, մուտք գործենք արդի դարաշրջան:

Խօսիմ քանի մը օրինակով. կանգ առնենք քանի մը շատ գործածուած բառերու վրայ եւ միասնաբար համրենք հետեւեալ բառերուն վանկերը.

- Հոս-պի-տալ՝ 3-հի-ւան-դա-նոց՝ 4
- Հոս-պի-տա-լա-ցում՝ 5-հի-ւան-դա-նոց փո-խա-դրել՝ 7
- Պո-պու-լիզմ՝ 3-ամ-բո-խա-վա-րու-թիւն՝ 5 (քաղաքական բեմին վրայ գործածուող կրթութեանը)
- Մետ-իա՝ 2-լը-րա-տու աղ-բիւր-ներ կամ մի-ջոց-ներ՝ 6

Կարելի է ցանկը երկարել, սակայն կարծեմ, սիրելի ընթերցող, յաջողեցար «բռնել» տրամաբանութիւնը: Օտարաբանութեան դիմողները ո՛չ թէ հայերէնին դէմ են, հայերէն եզրերը չեն սիրեր, այլ կը հետեւին արդի աշխարհի... արագութեան եւ կարճ արտայայտուելու պատգամին: Օտար բառերը աւելի կարճ են, մինչդէռ հայերէն եզրերը երբեմն երկար են:

ԶԷ՞ որ մօտաւորապէս դար մը առաջ արեւելահայկան ուղղագրութիւնը որդեգրելու համար ալ «խնայողութեան» նոյն ձախաւեր տրամաբանութիւնը գործածուած էր...

ԶԷ՞ որ նոյն այդ օրերուն, մինչեւ իսկ հանճարե՞ր գիւտ մը եղած էր եւ հրապարակ նետուած էր լատինական տառերու որդեգրման գաղափարը, եւ այդ բոլորը՝ արդիականութեան եւ խնայողութեան պատճառաբանութիւններով:

Եթէ մաշտոցեան տառերու գերեզմանումը, իբրեւ սրբապղծութիւն՝ մերժուած էր, օտարաբանութեան գործածութեան շարունակումը նման արգելքի դէմ չէր գտնուած եւ ահա, մեր մայր հայրենիքին մէջ նոր ծաղկում կ'ապրի օր աւուր, պետական ամէն ան-պատասխանատու մարդոցմէ սկըսեալ, մինչեւ լեզուագետներ, մամուլ եւ անոնց ազդեցութեան տակ ինկող զանգուածները («խօսում ա, այցելում ա» գեղջկաբանութիւնը՝ այլ հարց): Որո՞ւ հոգը, թէ լեզուի տեսչութիւնը ի՞նչ կ'ըսէ. որո՞ւ հոգը, թէ նման ախտերու պատասխանատուութիւնը կրող նախարարութիւններ եւ մինչեւ իսկ կաճառներ կը նախընտրեն անգործ մնալ եւ... «քաղաքականութիւն խաղալ»:

Եթէ համոզուեցաք, եկե՛ք, միասնութեան կամքով գոչենք. ԷՎՐԵՔԱ՛...

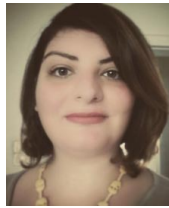
ՊԱՇՏՕՆԵԱՅԻ ԿԱՐԻՔ

ՍՕ Խաչի Ազգ. Պատասպարանը կարիքը ունի գիշերապահուիլի:

Հետաքրքրուողները կրնան հեռաձայնել ամէն օր ժամը 10:00-էն 4:00 հետեւեալ թիւին. - 4442022:

ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲԱՆԵՐՈՎ

-6-

Յուշիկ Ղազարեան

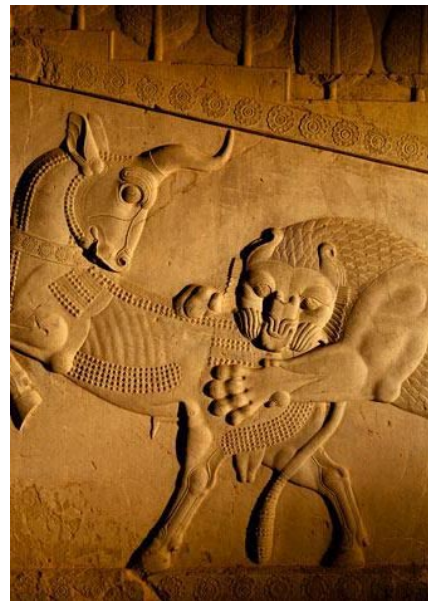
Արեւ ու Լուսին

Բնութեան մէջ ամեն բան երկ-
բնոյթ է. ե՛ւ վատ, ե՛ւ լաւ է. ե՛ւ յար-
ձակող, ե՛ւ գգուող է... անձրեւը, որ
բերքառատութիւն կը պարգտէ, կըր-
նայ մէկ ակնթարթի մէջ յեղեղիլ եւ
սրբել ամեն բան, տարածել մահ ու
աւեր... կրակը, որ մեզ կը պաշտ-
պանէ ցուրտէն ու վայրի գագանե-
րէն, կրնայ նաեւ այրել ու մոխրաց-
նել ամեն բան... շարքը դո՛ւք շարու-
նակեցէք... Մարդկային մտքին հա-
մար անհրաժեշտ է հասկնալ ամեն
բանի էութիւնը, հաշտուիլ անոր
հետ, իսկ խորհրդանիշները ամենէն
մատչելի միջոցներն են իրականաց-
նելու այս մէկը: Առաջին ու ամենէն
դիւրին ըմբռնուող խորհրդանիշնե-
րը Արեւն ու Լուսինն են, մեր կեան-
քին տիրապետող երկնային մար-
միւնները, որոնց մարդկութիւնը նա-
յած է հազարամեակներ շարունակ:

Յարափոփոխ լուսինը յաջողե-
ցաւ ըլլալ մարդկութեան առաջին
օրացոյցը: Անոր փուլերը կը խորհր-
դանշեն կեանքի մէջ տիրող փոփո-
խականութիւնը: Լուսինը նաեւ
առնչուեցաւ իգական աստուածութե-
ան հետ, որովհետեւ իգականն ալ
փոփոխական է ու անկայուն. այս-
պէս՝ Նոր մահիկը դերահաս աղ-
ջնակն է, անմեղ ու իր կարողութիւն-
ներու կատարելութեան չհասած,
սակայն շրջապատին քաղցրութիւն
ու յոյս հաղորդող, ապա կու գայ
լիալուսինը՝ կինը, որ կատարեալ է եւ
կրնայ բեղմնաւորուիլ: Լիալուսինն
կը յաջորդէ մեռնող մահիկը՝ տարեց
մամիկը, որ կորսնցուցած է Նոր
կեանք ստեղծելու կարողութիւնը,
անգամ մը եւս դերահաս աղջնակին
պէս ամբողջական է, սակայն
կը շարունակէ վայելել երկինքին մէջ իր
բարձր դիրքը, իբրեւ իմաստուն մայ-
րիկ: Կարելի չէ նաեւ անտեսել այն
փաստը, որ հասուն կնոջ մը բեղմ-
նաւորուելու ունակութիւնը կախեալ է
28 օր տեւող շրջաններէ՝ «Լուսնի
փուլ»երը, լուսնային ամիսն ալ Նոյն
տեւողութիւնը ունի եւ լիալուսինը
կ'ամբողջանայ ճիշդ կիսուն՝ 14-րդ
օրուան: Նոյնիսկ ամենէն նախնա-
կան մարդը չէր կրնար չհկատել Լուս-
նին նմանութիւնը մարդկային
իգականութեան հետ, եւ այսպէս
կը ստեղծուի առաջին խորհրդանիշը:

Լուսինին դէմ ունինք Արեւը,
անփոփոխ, միշտ ծագող ու մարող՝
կանոնաւոր ընթացքով: Արեւու պաշ-
տամունքը շուտով պիտի կապուէր
արական աստուածութեան հետ,
որովհետեւ ան ալ կը նմանի տղա-
մարդուն: Դերահաս պատանին ար-
բունքի շրջանին հասնելէն՝ արեւա-
ծագէն ետք, մեծ փոփոխութիւններ
չի կրեր, կը մնայ Նոյն տղամարդը
մինչեւ մայրամուտ՝ ծերութիւն ու
մահ: Արեւու տաքութեան մէջ մար-
դը գտաւ իր առնականութեան տա-
քարիւնութիւնը, յարձակողական,
նախաձեռնող ու եռանդուն բնոյթը:
Յոս շատ բացատրելու կարիք ալ

չկայ, որովհետեւ տղամարդու բնոյ-
թը պարզ է ու յստակ՝ Արեւու նման,
իսկ կեանքի մէջ անոր քալած ճամ-
բան դոյզն փոփոխութիւններու հա-
զիւ թէ ենթարկուի, ինչպէս արեւուն
ճամբան երկնակամարին վրայ: Միա-
մտաբար մարդիկ այս փոփոխու-
թիւնն ու կայունութիւնը կը կապեն
տղամարդոց ու կիներու բնաւորու-
թիւններու տարբերութիւններուն

հետ, ինչ որ այդքան ալ ճիշդ մտե-
ցում պիտի ըլլաւ: Բնաւորութեան
տարբերութիւնը գուտ անձնական
խնդիր է: Բոլոր կիները փոփոխա-
միտ ու գգացական չեն, ինչպէս որ
բոլոր տղամարդիկ հաստատամիտ
ու կայուն չեն: Սակայն *Ֆիզիոլոճիք*
ճակատագիր մը կայ, որ կիներուն
կը պարտադրէ կեանքի մէկ փուլէն մի-
ւր անցնիլ լուրջ փոփոխութիւննե-
րով եւ խաղալ գանազան դերեր, ըլ-
լալ դուստր ու քոյր, կին ու սիրուհի,
ընկերուհի, մայր ու մեծ մայր, մինչ
այդ տղամարդոցմէ կը պահանջուի
ըլլալ միայն տղամարդ (առանց թե-
րագնահատելու իսկական տղա-
մարդ ըլլալու պահանջներուն
ստեղծած ճնշումն ու խաղացած
կարեւոր դերը ընկերային կայունու-
թեան մէջ):

Նախնական խորհրդանիշները
եղան արեւն ու լուսինը, սակայն ժա-
մանակի ընթացքին անոնցմէ իւրա-
քանչիւրը նաեւ ունեցաւ իրեն յա-
տուկ խորհրդանիշները՝ կենդանա-
կան աշխարհէն: Լուսինը առնչուե-
ցաւ եզան հետ, անոր մահիկածեւ
կտորները նկատի առնելով, իսկ
անոնց մէջտեղի պարապութիւնը
կը ներկայացնէ այն երեք օրերը, որոնց
ընթացքին լուսինը կ'անհետանայ:
Մայր աստուածութեան ընդհանրա-
ցած խորհրդանիշներուն մաս
կը կազմեն եզան կտորները՝ մէջտե-
ղը կլորով մը, լիալուսինը, այսպէս
ամփոփելով լուսնային ամսուան
բոլոր փուլերը: Լուսնի խորհրդանիշ-
ներէն է նաեւ օձը, որ կաշին փոխե-
լով կը վերանորոգուի՝ ինչպէս Լու-
սինը ամեն ամիս կը վերանորոգուի:
Յնագոյն խորհրդանիշներէն է նաեւ
ինքնիդ պոչը խածնող օձը, որ կեան-
քի սկիզբն ու ավարտը կը խորհրդ-

դանշէ: Բազմաթիւ ազգերու մօտ
տիեզերքի խորհրդանիշ եղած է:

Միւս կողմէն, արեւը յաճախ
կը ներկայացուի առիւծով, անտառի
արքան, որուն ոսկեգոյն բաշերը
արեւու փայլուն շողերը կը յիշեցնեն,
իսկ խորխտ քայլուածքն ու հպարտ
կեցուածքը կ'ամփոփեն առնակա-
նութեան ամենէն վսեմ յատկութիւն-
ները: Արեւու խորհրդանիշներէն է
նաեւ արծիւը, միակ թռչունը, որ իր
ճախարանքով կը մօտենայ երկնային
բարձրունքներուն, արեւուն պէս
կ'ապրի միայն ամենաբարձր դիր-
քերուն վրայ: Ուշագրաւ է նաեւ
արծիւին սրատեսութիւնը, չէ՞ որ
արեւ աստուածն ալ իր սրատես աչ-
քով բարձունքէն կը վերահսկէ իր
արարածներուն վրայ: Սրատեսու-
թիւնը նաեւ ունի մտքի՝ սրատեսութե-
ան ու պայծառատեսութեան
իմաստը: Յովհաննէս Բարսեղի
նաեւ կը պատկերուի արծիւի ըն-
կերակցութեամբ, որովհետեւ ան էր,
որ իր մտքի ուժով կրցաւ թափանցել
աստուածային սիրոյ խորհուրդին
խորքերը:

Մայր իշխանութենէն հայր իշ-
խանութեան անցումի շրջանէն մե-
զի մնացած են խորհրդանիշներ,
որոնք մինչեւ օրս գործածական են.
առիւծի եւ եզան կռիւը, ինչպէս նա-
եւ արծիւի յարձակումը օձին վրայ:
Վերջին պատկերը տակաւին կը գոր-
ծածուի, Նոյնիսկ կը ներկայացնէ
Մեքսիքոյի ազգային զինանշանը:
Սակայն առիւծ-եզ կռիւն այս-
օրուան զինանշաններուն ու դրօշակ-
ներուն վրայ մնացած է միայն յար-
ձակողական դիրքով, թաթերը վեր
առած ու բերանը բաց առիւծը: Մայր
իշխանութիւնը պարտուած ու սըր-
բուած է ամբողջովին:

Արեւ ու Լուսին հակադրութիւնը
նաեւ ունի այլ խորք: Նախապէս
անդրադարձանք Լուսնի փոփոխա-

կանութեան եւ Արեւու կայունութե-
ան: Այդ պատճառով ալ Արեւը
եղաւ անմահութեան խորհրդանիշը,
չվերջացող ժամանակը, որ կը դառ-
նայ, սակայն սկիզբ ու վերջ չունի:
Հայկական խորհրդանիշներուն մէջ
անմահութեան նշանը արեւածաղի-
կի կորիզին պատկերն է: Լուսինը,
սակայն փոփոխական է. մերթ ներ-
կայ է, մերթ՝ բացակայ, մերթ կա-
տարեալ է, մերթ՝ անկատար... Այլ
խօսքով Արեւն ու Լուսինը կը խոր-

հրանշեն ժամանակի երկու տարբեր
երեսերը՝ անմահն ու մեռնող-յար-
նողը, կայունն ու փոփոխականը,
իսկ մեր կեանքը այս երկուքին մի-
ջէն կախուած ու օրորուող ժամա-
նակն է: Այս պահուս կը վերյիշեմ
Ռաֆայել Արամեանի «Աւերուած
Քաղաքի Պարիսպների Տակ» գրութե-
ան մէկ հատուածը, ուր գրողը
կը նկարագրէ Անիի ավերուած եկեղե-
ցիներէն մէկուն պատին փորա-
գրուած անմահութեան խորհրդանիշը
եւ անոր քով գետեղուած Արեւու
ժամացոյցը, թէ ինչպէ՛ս այս երկու-
քը իրենց անվերջ գոյութեան ըն-
թացքին իրարու մարտահրաւեր
կ'ուղղեն, իւրաքանչիւրը հաւա-
տալով, թէ ի՛նք է ժամանակի իսկա-
կան պատկերացումը, առանց անդ-
րադառնալու, որ իրենց վեճով է, որ
ժամանակը կը թաւալի իր կայուն
ու փոփոխական հունով...

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

فندق الوديان

www.alwedianhotel.com

مشتى الحلو - كفرون

ԱԼ ՈՒԻՏԵԱՆ ՊԱՆԴՈՎ
(Իլիաս Ռիատ Նասսար)
Մաշթա ալ Գլու-Քաֆրուն

Շքեղ բնութիւն, ընտանեկան մթնոլորտ,
մատչելի գիներ

**Պատրաստակամութիւն կը յայտնենք ընդունելու սկառուտական եւ
միութենական խումբեր:**

**Յաւելեալ մանրամասնութեան համար հեռաձայնել՝ 043 581298 -
043 583559 - 0944533577 թիւերուն:**

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Էլէճեան ընտանիքը շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք
անձամբ, ծաղկեպսակով, նուիրատուութեամբ կամ հեռաձայնով մասնակից
դարձան իրենց հարազատին՝

ՀԱՆԳՈՒՅԵԱԼ
ՕԼԿԱ ԷԼԷՅՃԵԱՆԻ

մահուան սուգին:
Հանգուցեալի քառասունքի հոգեհանգստեան պաշտօնը պիտի կատարուի
Կիրակի, 4 Օգոստոս 2019-ին, յաւարտ Ս. Եւ Անմահ Պատարագի,
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցոյ մէջ, Նոր Գիւղ-Յալէպ:

Յետ հոգեհանգստեան արարողութեան ցաւակցութիւնները պիտի ըն-
դունուին եկեղեցոյ ներքնապահէն ներս:

ՂԱՍԻԱՐԱԿԿԱԿԱԼ

ԾՆՈՂ ԵՒ ՈՆՏԱՆԻՔ ԵՐԵՒԱՅԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՂԱՍԻԱՐԱԿՆԵՐԸ

Խաչիկ Ծախինեան

Երեխային առաջին դաստիարակները ծնողն ու ընտանիքն են, որոնց միջոցով ան կը բացուի իր շքր-ջապատին, կը ճանչնայ իր ապրած միջավայրը, կը ծանօթանայ հաւաքակառուցման բարքերուն, սովորութիւններուն, մտածելակերպին, մշակոյթին, դաւանած արժէքներուն, հաւատալիքներուն, ըմբռնումներուն ու լեզուին:

Երբ ընկերութենէն ներս բացակայ է երկխօսութեան ունակութիւնը, ինչպէ՞ս կ'ակնկալենք որ այդ ընկերութեան գլխաւոր բաղկացուցիչը կազմող ընտանիքը իրեն վերապահուած դաստիարակական պարտականութիւնը լիարժէքօրէն կատարէ, գայն առողջ եւ օգտակար ծելով առաջ տանի, ինչպէ՞ս կը յուսանք որ երեխան վարժ ըլլայ քաղաքավար հաղորդակցութեան ու գրոյցի, ուրիշներու հետ հեշտութեամբ եւ համերաշխութեամբ առնչուելու, հասակակիցներու առաւելութիւններն ու յաջողութիւնները հանդուրժողութեամբ ընդունելու եւ գնահատելու, մասնաւոր՝ երբ փոքրահասակը կ'ապրի եւ կը դաստիարակուի ընկերային միջավայրի մը մէջ, ուր տիրապետող են խստութիւնը, պարտադրանքը, չափազանցուած կաշկանդումները, կանխակալ արգելքները, բիրտ եւ կոպիտ վարուելակերպը, բռնատիրական ոգին, ծնողներու եւ երեքներու որոշումներուն անառարկելիութիւնը, անոնց տնօրինումներուն անբեկանելիութիւնը... տարբեր բացատրութեամբ՝ միջավայր մը, ուր բացակայ են ազատութեան, երկխօսութեան, այլակարծութեան, այլընտրանքներու ամենատարրական ու ամենանախնական նախադրեալները:

Յետամնաց հաւաքականութիւններու մէջ, ընտանիքի անդամներու միջեւ փոխ յարաբերութիւնը կը կառուցուի տարիքային եւ հեղինակային աստիճանական կարգով, կը բնորոշուի մանկահասակներու կողմէ երեքներու նկատմամբ ցուցաբերուած կոյր հնազանդութեամբ եւ ենթակայութեամբ: Մեծահասակներու կողմէ արձակուած հրահանգներով, վերջնազորով, ազդարարութիւններով, անվերատեսելի վճիռներով, ծայրայեղ խստապահանջութեամբ: Ծնողներ կը հրամայեն, իսկ երեխաներ կը համակերպին եւ կը գործադրեն: Հայրեր ու մայրեր առանձնաբար կը սահմանեն արտօնեալն ու անթոյլատրելին, մեղադրելին ու նուիրակակը, իսկ երեխային կը մնայ հետեւիլ անոնց, առանց վիճարկումի որդեգրել իրեն ներկայացուածը, ընթանալ նախագծուած ուղիին: Այստեղ բացառուած է կարծիք յայտնելը, հարցադրում կատարելը, լուսաբանութիւն պահանջելը, բացատրութիւն խնդրելը: Մեծը առանձին եւ միահեծան որոշող է, իսկ փոքրիկը՝ պարզապէս

հետեւորդ ու կամակատար:

Փորձագետներ բաղդատական հետաքննութիւն մը կատարած են Նոյն տարիքը ունեցող եգիպտացի երկու երեխաներու միջեւ, որոնցմէ առաջինը ծնած ու հասակ առած է եւրոպական ոստանի մը մէջ, մինչ երկրորդը՝ Գահիրէի: Արձանագրուած նկատառումներու համաձայն, առաջին երեխայի ծնողները անոր հետ վերաբերած են գիտակից եւ հասուն մեծահասակի մը նման, անոր մեծ կարեւորութիւն ընծայած, գայն յարգած, տարբեր հարցերու առնչութեամբ իր տեսակետերը շօշափած եւ հաշուառած, անոր հետ ամենայն ազնուութեամբ եւ բարեկրթութեամբ վարուած, հաւասարե-հաւասար խօսակցած:

Իսկ երկրորդ երեխայի պարագային, ծնողներու վերաբերումը եղած է միակողմանի, պարտադրական, կանխածրագրուած ու հրահանգային բնոյթի, ուր երեխան լուսանցքայնացուած է, կրաւորականութեան եւ համակերպումի քաջալերուած: Այստեղ փոքրիկը իր բոլոր իրաւունքներէն գրեթէ զրոկուած է, անոր գլխացուած են սեփական կարծիքը ներկայացնելու որեւէ պատեհութիւն, ինքնադրստորումի որեւէ առիթ: Ինքնուրոյն մտածելու, առանձին ծրագրելու եւ գործելու, նախընտրութիւններ կատարելու, որոշումներ կայացնելու իրաւունք չէ ճանչցուած անոր: Այլ խօսքով՝ մանուկը ինքնագործունէութեան չէ մղուած, ուրոյն եւ ստեղծագործ աշխատանք ծաւալելու ուղութեամբ չէ խրախուսուած:

Երեխայի բնականոն աճի եւ առողջ դաստիարակութեան համար անհրաժեշտ է, որ դպրոցէն թէ ընտանեկան յարկէն ներս տիրէ բռնութենէ եւ կաշկանդումներէ գերծ ժողովրդավար մթնոլորտ, փոքրահասակին ընծեռուի մեծահասակներու հաւասարազօր իրաւունքներ, հեռու՝ մէկ կողմէ հրահանգողի կամ թելադրողի, ու միւս կողմէ՝ հյու-հնազանդ կատարողի, ստրկամտութեամբ ենթարկուողի փոխ-յարաբերական խոցելի վարքագիծէն:

Ազատութիւնը օդի, ջուրի եւ սնունդի չափ կենսական է երեխային համար: Ծարժումի ազատութիւն, խաղի ազատութիւն, խօսքի ազատութիւն, արտաքին աշխարհին ծանօթանալու ազատութիւն, ընկերներ ընտրելու ազատութիւն, ուրիշներու հետ առնչուելու եւ գրուցելու ազատութիւն, գինք անհանգստացնող հարցերու շուրջ անարգել արտայայտուելու եւ պարզաբանութիւն պահանջելու ազատութիւն...:

Արեւմտեան քաղաքակրթութեան մէջ, վերածնունդի դարաշրջանէն սկսեալ, մարդկային հաղորդակցութեան ու յարաբերութիւններու

հիմք ծառայած է յունական այն հանրածանօթ իմաստութիւնը, համաձայն որուն՝ երկխօսութիւնը ուղեղներ կը բեղմնաւորէ, նոր գաղափարներ կը ծնի: Յիրաւի՝ դարեր շարունակ բազմակողմանի գրոյցը, այլակարծութիւնը մարդկային միտքը լուսաւորած են եւ թափ տուած ստեղծագործ մտածողութեան, արդիւնարար աշխատանքի, դառնալով յառաջդիմութեան եւ զարգացման անփոխարինելի գրաւակաւներ:

Երբ երեխան տունէն կը փոխադրուի դպրոց, միակողմանի Նոյն մօտեցումը, Նոյն գործելաճը ոչ միայն կը շարունակուի, այլ առաւել էւս կը խորանան, կը շեշտուին: Դպրոցական գործունէութեան

առանցք կը հանդիսանայ ուսուցիչը: Ան է գիտելիքներու աղբիւրը, ան է որ կ'ուսուցանէ, կը դաստիարակէ: Դպրոցը բանականութեան փոխաբերէն կանխակալ եւ նախապաշարեալ մտածողութիւնը կ'արմատացնէ, ատելին՝ յիշողութեան յետոյ կրաւորական ուսուցումը, մեքենական եւ թութեանման կրկնութեամբ անգիր մտապահութիւնը, ուսուցչի միակողմանի մատուցմամբ եւ աշակերտի ձեռնածալ ընկալունակութեամբ բնորոշուող դասաւանդութեան անպտուղ ու հնամենի կերպերը, ժամանակավրէպ եղանակները կը նուիրականացնէ: Բազմակողմանի գրոյցը, հետաքրքրութիւն առթող հարցադրումները, մտքի հրահրումները, իմբական աշխատանքը... ընդհանրապէս տեղ չունին այնտեղ:

Դպրոցը պատրաստի եւ վերջնականացած գիտելիքներ կը հրամցնէ աշակերտին, գայն գրկելով պրպատելու, հետագօտելու, յայտնագործումներ կատարելու եւ սեփական ջանքերով կամ հաւաքական մասնակցութեամբ գիտելիքին տիրանալու գործառնութիւն, ուրոյն եւ ստեղծագործ աշխատանքի հաճոյքէն:

Կրթական ոլորտէն ներս առայսօր որդեգրուած գործառնութիւնը, ուսուցողական եղանակները, աշակերտին մօտ ստեղծագործական ձգտում, գիտական հետաքրքրութիւն, պեղումի եւ յայտնագործութեան սեր չեն յառաջացներ, ինքնակրթութեան եւ ինքնազարգացման չեն մղող գայն, այլ կը վարժեցնեն լծացումի, գիտելիքը առանց դժուարութեան, առանց մտաւոր ջանքի եւ պրպատումի հապճեպօրէն ընդունելու, եւ ուրեմն՝ շատ չանցած Նոյնքան հեշտութեամբ մոռնալու:

Ուսուցման էականութիւնն ու յաջողութիւնը չեն պայմանաւորուիր աշակերտի ամբարած գիտելիքներու քանակով, այլ գլխաւորաբար՝ որակով, ուսումնառական գոր-

ծընթացի ներգործութեամբ մանուկ-պատանիի մտաւոր կառոյցին վրայ, այնպէս որ տարիներու յառաջացումին հետ անոր մտածողութիւնը կը զարգանայ, տրամաբանելու եւ վերլուծելու կարողութիւնը կը յառաջդիմէ, շնորհներն ու ընդունակութիւնները կը բեղմնաւորուին:

Անչափահասին առիթ պէտք է ընծայուի ընկերային համահաւասար, համադասական յարաբերութիւններ վշակելու ծնողներու, ուսուցիչներու կամ երեքներու հետ: Այսինքն՝ վերադաս համարուող ատելի տարեց սերունդին հետ:

Մարդկային քաղաքակրթութեան արշալոյսէն ի վեր Նորահաս սերունդի ուսուցման եւ դաստիարակութեան ընթացքը, կրթական ծրագրերու բովանդակութիւնն ու զանոնք իրականացնելու լծակները, մեթոտները կանխորոշուած, կանխապատրաստուած եւ կանխամշակուած են ատելի սերունդին կողմէ:

Մարդակերտման եւ ազգակերտման կենսական եւ պատասխանատու պարտականութիւնը անցեալին, պատմութեան տարբեր փուլերուն, առհասարակ ստանձնած է երեք սերունդը:

Սակայն փորձը ցոյց կու տայ, որ ժամանակակից սերունդը ընդհանրապէս շեղած է անագնէրու կողմէ սահմանուած խտելիներէն, արժէքային համակարգէն, որդեգրելով սեփական ուրոյն ուղեգիծ:

Այսօր Նորահաս սերունդը մեծատուճարագացումէ յառաջդիմութիւն կ'արձանագրէ: Յառաջդիմութիւն, որ առաւելաբար նկատելի է մարմնական եւ իմացական աճի առումով, քան՝ ընկերային հաղորդակցութեան ենթահողի վրայ:

Փոխ-յարաբերական ոլորտի սահմանափակիչ այս երեւոյթը դարմանելու համար անհրաժեշտ է, ուրեմն, երեխային տեսակաւոր յանձնարարութիւններ կատարել շատ փոքր տարիքէն, ըլլայ ընտանեկան յարկի տակ թէ մանկապարտեզի եւ վաղ դպրոցական տարիներուն: Բնականաբար, այդ յանձնարարականները ցանկալի է որ ըլլան հեռանկարային եւ առաջադրեն եռակի ուղղութիւններ:

Ա. - Պարտականութիւններ կամ աշխատանքներ, որոնք կը նուազեցնեն երեխային կախեալութիւնը ուրիշին, կը սահմանափակեն անոր ապաւինիլը երեքներուն, գայն դարձնելով ատելի ինքնավստահ եւ սեփական հարցերը տնօրինելու ատակ:

Բ. - Աշխատանքներ, որոնք կը նպաստեն ընդհանրութիւն, խումբի մնացեալ անդամներուն եւս օգտակար կը դառնան, կ'օժանդակեն անոնց կացութեան բարելաւման եւ բարեկեցութեան:

Գ. - Աշխատանքներ, որոնք կ'ընդգրկեն խմբական միջոցառումներ, երեխան կը մղեն համագործակցութեան, իր հասակակիցներու հետ փոխըմբռնումի, համերաշխութեան եւ փոխօգնութեան:

Բաղձալի է միաժամանակ, որ անչափահասը ունակութիւն եւ փորձառութիւն ձեռք բերէ գործելու, սորվելու տարբեր տարիքի անհատներու, ու մասնաւոր՝ երեք սերունդի ներկայացուցիչներու հետ:

ՔՐՄԱՊԵՏ ՄԸ՝ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵՅԵԱՆԻՆ ՄԷՋ

(ՅԻՇԵԼՈՎ ԱՆՍԱՅԱՆՈՒՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿ
ՇԱՀԱՆ Ռ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆԸ)

Լեւոն Շանյան

Արդեն ավելի քան 60 տարի անցեր է Շահան Պերպերեանի մահուան թուականին:

9 Հոկտեմբեր 1956-ին, մինչ Պեյրուբեն Փարիզ գացեր էր՝ ամառնային իր արձակուրդն անցընելու ընտանիքին մօտ, սրտի սուր տագնապի մը գոհ կ'երթար Անթիլիասի Դպրեվանքին իմաստասիրութեան անկրկնելի ուսուցիչը՝ հոգեբան, արուեստաբան ու կրթական երկարամտայ մշակ Շահան Պերպերեան, որդին՝ պոլսահայ մեծանուն դաստիարակու Պերպերեանի համբաւար վարժարանի հիմնադիր-տնօրէն Ռեթնու Պերպերեանի:

Աւելի քան վեց տասնամեակ... Զիչ մը անհաւատալի է այս երկար ժամանակամիջոցը, որովհետեւ ին-

Շահան Պերպերեան

ծի կը թուի թէ դեռ երեկ էր՝ երբ գրատունէ մը գետեր էի այս հեղինակին «Գեղագիտութիւն եւ Գեղարուեստ» հաստատփոր հատորը, տուն բերեր էի զայն ու անձնատուր եղեր հաճելի ընթերցանութեան մը: Հեղինակը «ողջ» կը սեպուէր ինծի համար, կամ գոնէ ժամանակակից մը:

Կանաչաւուն փայլուն կողքով այդ գիրքը հիմա՛լ գրադարանիս մէջ է:

Վար կ'առնեմ զայն ու կը նայիմ անուանաթերթին: Լոյսին բերուած է Պեյրուբ, Տօկիլեան հրատարակչատունէն, 1975-ին: Ուրեմն՝ 44 տարի առաջ:

Օ՛, ես այդ շրջանին նախակրթարանի առաջին կարգերու երեսայ մըն էի ու անկարելի է որ ափերուս մէջ գիրք մը ունենայի վերոնշեալ «մենծ» տիտղոսով... Պարզ է ուրեմն.- գիրքը գնած ըլլալու եմ հրատարակութեան թուականէն շատ ուշ, ամնուազն 10-12 տարի ետք, ութսունականներուն:

Այդ երջանիկ տարիներուն՝ վերոնշեալ գիրքը կարդացած եմ հաւանաբար առանց հարկաւոր կարելորութիւնը ընծայելու հեղինակին ինքնութեան: Շահան Պերպերեան: Շահագրգռուած չէի այդ անունով: Ինծի համար կարելորդ հատորին բովանդակութիւնն էր լոկ:

Քանի կը սահին-կ'անցնին տարիները, մեր ալ շահագրգռութիւնները երբեմն կը փոխուին, հուն կը փոխեն:

Անցեալները, երբ կը մտմտայի հայկական արական անուններու վրայ, յանկարծ իմ մտքին կառչեցաւ ՇԱՀԱՆ անունը: Ու որպէս մտքի մարզանք՝ փորձեցի մի առ մի մտաբերել այն բոլոր «Շահան»ները, որոնք տեղ մը ունեցած էին կամ ունին մեր ազգային-գրական ու տոհմիկ ապրումներուն մէջ: Նախ յիշեցի Ներսէս Շնորհալի հայրապետին եղբայրներէն մին՝ **Շահան զօրավարը**, որ հայրն էր Գրիգոր Զ. Ապիրատ կաթողիկոսին (1194-1203): Ապա յիշեցի եղեսացի քերականագետ ու հայկաբան **Շահան Զրպետը** (1772-1837), որ ժԹ. դարու սկիզբները հայագիտական ամպիոն մը հաստատեց ու ղեկավարեց Փարիզի մէջ եւ լեզուաբանական գիրքեր հրատարակեց: Յետոյ անմիջապէս ուսում մը կատարեցի դէպի մեր ժամանակները ու հերթաբար մտաբերեցի ազգային գործիչ **Շահան Նաթալին**, ֆրանսահայ գրող **Շահան Շահնուրը**, բարձրաստիճան եկեղեցականներ **Շահան արք. Սվաճեան** ու **Շահան արք. Սարգիսեանը**, ամերիկահայ դաշնակաւոր **Շահան Արծրունին**, «Ազդակ»ի այժմու խմբագիր **Շահան Գանտահարեանը**...: Ու ամենէն վերջն ալ՝ **Շահան Պերպերեանը**:

Բայց ի՞նչ կը նշանակէր «Շահան»:

Այս հարցումին պատասխանը որմե՞ կրնայի ստանալ, եթէ ոչ Հրաչեայ Աճառեանէն:

Անոր «Հայոց Անձնանունների Բառարանը» կ'ըսէր, որ այս անունը կրճատուած տարբերակն էր «**Շահանշահ**» անունին, որ պարսկական ծագում ունի անշուշտ եւ կը նշանակէ «թագաւորաց թագաւոր, արքայից արքայ»:

Հիմա, երբ յստակ է ա՛լ «Շահան» բառին իմաստը, կ'արժէր որ կեդրոնանայինք վերոյիշեալ Շահաններէն գէթ մէկուն վրայ:

Ու ես կ'ընտրեմ իմ հին «ծաւոթ»ը՝ Շահան Պերպերեանը:

ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ԱՊՐԻԼ ՄԵՐ ՅԻՇՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Շահան Պերպերեանը կրնանք նկատել անմոռանալի ուսուցիչ մը:

Ան, բարեբախտաբար, մաս չի կազմեր փաղանգին սփիւռքահայ անբախտ այն ուսուցիչներուն, որոնք իրենց մահէն ետք տակաւ առ տակաւ մոռցուեցան, աղօտ յուշ մը դարձան, ի վերջոյ լրիւ չքանալով՝ իրարայաջորդ սերունդներու մտածումին ու ապրումներուն մէջէն:

Իր մահէն ավելի քան վաթսուն տարի ետք ա՛լ այսօր, շատեր կը յիշեն ու կ'արտասանեն Պերպերեանի անունը, առանց նոյնիսկ անոր աշակերտած ըլլալու, առանց զայն ան-

ծամբ ճանչնալու: Այսօրուան հայ մարդը եթէ քիչ-շատ գրասէր է, եթէ գիրքի ու թերթի բարեկամ է, եթէ գրադարան մը ունի իր տան մէջ, եթէ հայագիտական որոշ հետաքրքրութիւններ ունի, կամ եթէ կը սիրէ պրպտել մեր մօտիկ անցեալն ու ճանչնալ անոր դերակատարները, ուրեմն՝ Շահան Պերպերեանի անունը ծանօթ է իրեն:

Պատճառը, կը խորհիմ, անոր գիրքերն են:

Արդարեւ, Պերպերեանի անունով հրատարակուած գիրքերու շարքը, իմաստասիրական ու հոգեբա-

Ռեթնու Պերպերեան

նական գիտութեանց վրայ իր լայն սելեռումներով, թէ՛ իւրայատուկ է, թէ՛ անմրցելի՝ իր կալուածին մէջ: Այդ գիրքերը մինչեւ այսօր կ'օգտագործուին դպրեվանքերու կամ հայագիտական-մանկավարժական հիմնարկներու մէջ իբրեւ դասագիրք, ու այդպիսով՝ կը շարունակեն մնալ իրարայաջորդ սերունդներու մտածումին մէջ:

Շահան Պերպերեան (1891-1956), ահա այսպէս, դեռ կ'ապրի մեր յիշողութեան մէջ, այնպէս ինչպէս շատերու յիշողութեան մէջ դեռ կը շարունակէ իր մասնաւոր տեղը գրաւել անոր հայրը՝ կրթական մեծանուն գործիչ Ռեթնու Պերպերեանը (1848-1907):

Դուք չէ՞ք լսած Պոլսոյ Պերպերեան վարժարանի մասին: Գիշերօթիկի բաժինով օժտուած՝ մանչերու յատուկ դպրոց մըն էր անիկա: Զանի-քանի՛ համբաւաւոր գրողները ստեր են Սկիւտարի մէջ հաստատուած այդ եզակի կրթարանին գրասեղաններուն ետին, - Վահան Թէքեան, Լեւոն Բաշալեան, Միքայէլ Կիւրճեան, Յովհ. Հինլիեան, տղթ. Պօղոս Զօլօլեան, Իստրա, Սիամանթօ, Եղուարդ Գօլանճեան, Տիգրան Զեօկիւրեան, Ռուբէն Սեւակ, Թեոդիկ, Յովհաննէս Տէվճեան (Արմէն Սեւան), Մատթէոս Զարիֆեան, Շահան Շահնուր, Զարեհ Որբունի, Բագարատ Թեւեան...:

Ահա ա՛յդ դպրոցին հիմնադիր-տնօրէնն էր Ռեթնու Պերպերեան:

Շահան իր նախնական ու երկրորդական ուսումը ստացաւ, բնականաբար, իր սեփական վարժարանին մէջ, ուրկէ շրջանաւարտ եղաւ 1906-ին: Պատանի տարիքին ջութակի ու դաշնամուրի անձնական դասեր ալ առաւ, յղկեց իր գե-

ղարուեստական ճաշակը:

Հօր մահէն մեկուկէս տարի անց (1908), Շահան Փարիզ մեկնեցաւ ու բարձրագոյն ուսման հետեւեցաւ Գոլէժ Տը Ֆրանսի ու Սորպոնի մէջ, որոնք հանդիսացան իր իմացական մարգարանները: Հանրի Պերկսոն, Էմիլ Տիւրքէյմ եւ Ժորժ Տիւմա իր ուսուցիչները եղան: Կը պատմուի, թէ այս վերջինը, անգամ մը, Սորպոնի դպրոցաշէնքի իր սենեակին պատուհանէն տեսնելով փոքրահասակ Շահանը՝ շրջափակին մէջ, անութիւն տակ հաստատփոր գիրքեր շալկած, իր շուրջիններուն ըսած էր. «Voilà un qui est quelque'un» («Ահաւասիկ մէկը՝ որ մէկն է»):

Պոլիս վերադառնալէ ետք, երբ տակաւին 20 տարեկան էր, Շահան ստանձնեց իր մահով թափուր մնացած Պերպերեանի տնօրէնի պաշտօնը: Ա՛լ վկայեալ համալսարանաւարտ էր: Սորպոնի համալսարանի (Փարիզ) իմաստասիրական ճիւղն աւարտել էր գերագանց նիշերով, վայելելով համակրանքը ֆրանսացի աշխարհահռչակ փիլիսոփայ **Հանրի Պերկսոնի**:

Թեոդիկ «Ամենու Տարեցոյցը» 1912-ի իր թիւին մէջ կը գրէր. «**Հանգուցեալ ուսուցչապետին զաւակներէն Շահան Պերպերեան այս տարի (1911) Փարիզի համալսարանի Կաճառին առջեւ իր doctorat-ի թէզը ներկայացունելով ստացած է Docteur es Lettres տիտղոսը: Երիտասարդ պատկաւոր դառնալով Պոլիս՝ հաստատուած է իր մեծանուն հայրիկին հիմնած վարժարանը, փիլիսոփայական ուսման եւ մանկավարժութեան մէջ ունեցած իր խոր հմտութեամբը ստանձնելով դասաւանդութիւնը սոյն ուսմանը**»:

Ուրեմն, 1911-էն մինչեւ քեմալական շարժման օրերը՝ 1922 (զանց ամենելով Մեծ Եղեռնի տարիները, երբ դպրոցը պահ մը փակուեցաւ), Շահան Պերպերեան ձեռնհասօրէն վարեց իր իրական դպրոցը: Յետոյ, երկու տարի անց, զայն փոխադրեց Գահիրէ ու նոյն առաքելութիւնը շարունակեց լրիւ տասնամեակ մը եւս, մինչեւ 1934, իր եղբոր՝ երաժշտագետ Օնիկ Պերպերեանի, համատեղ գործակցութեամբ:

Գահիրէի դպրոցը, գաղութին նեցուկը վայելելով անհղերձ, ի վերջոյ փակուեցաւ սակայն նիւթական պատճառներով:

Այնուհետեւ, Շահան Պերպերեան իր նկատառելի նպաստը բերաւ նախ Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան ժառանգատրոց վարժարանին (1934-1944, Թորոս պատրիարք Գուշակեանի խելացի կարգադրութեամբ ու հրաւերով եւ Յ. Օշակակի հետ կողք-կողքի), ամենէն ետքն ալ՝ Անթիլիասի Դպրեվանքին (1944-1956, Գարեգին Յովսէփեան կաթողիկոսին հրաւերով), ուր դասաւանդեց իմաստասիրութեան պատմութիւն, հոգեբանութիւն, տրամաբանութիւն եւ գեղագիտութիւն: Իր լիութեան տարիները, այսպիսով, անցան այս գոյգ վանական կրթօճախներուն խաղաղ շուրջին տակ՝ նկատառելի չափով բարձրացնելով անոնց վարկն ու համբաւը: Պոլսոյ ու Գահիրէի Պերպերեան փակեալ վարժարանները, կերպով

ԼԻԶՊՈՆԻ ՅԵՏԵՐՈՎ

Պարզե Ասագեան

Խորհուրդ մեծ եւ հոգեպարար, Ազգային Յարութիւն Յրաշափար.

Վիատուրները փոխանցիկ է, ինչպէս յոյսին ներշնչած խանդավառութիւնը:

Կարծիք, թէ համեմուած կեդծիք, նոյն իմաստով, նոյնամասն խորագրերով անցեալին եւս յօդուածներ ստորագրուած են ու այս ճամբուն վրայ բաւականին մեկան հոսած է, բայց՝ տեղ չհասած երեւոյթ, կարծիք պարզապէս:

Մա՛րդը, որուն հանճարին գիտութիւնը լուսաւորեց մարդկային հոգիին ամենէն թաքուն խորշերը.

Մա՛րդը, որուն հոգին, սակայն, մնաց մութ առեղծուած մը ու կը մնայ մինչեւ օրս.

Մա՛րդը, որ կը լսէ փողոցի աղմուկին մէջէն հեռաւոր ահագանգի մը ձայնը, որ կ'ազդարարէ մօտալուտ վտանգի մը ահաւորութիւնը:

Աւարայրէն մինչեւ Սարդարապատ, Մուսայ Լեռնէ մինչեւ Արցախ ճամբայ անցած ժողովուրդը ճամբուն պէտք չունի, այլ գործնական նեցուկի:

Մարդկութեան քաղաքակրթական ողջ ընթացքին աշխարհի քարտեզները որքա՛ն ներկեր փոխած են, որքա՛ն սահմանագիծեր աչ ու ձախ, առջեւ ու ետեւ տարած ու բերած են՝ իրենց բազուկի ուժով գիտովցած ու ետքը պատմութեան արխիւ նետուած են, մոռացութեան ենթարկուած բռնակալներու կամքով:

Ճիշդ եւ ճիշդ նոյնը կատարուեցաւ նաեւ 1917 թուականի աշնան՝ Ռուսաստանի ոչնչացումէն ետք, երբ Ռուսաստանի արդէն յեղափոխական գաղութարարները, - Փետրուարեան յեղափոխութիւնը ճնշելէ եւ ստալինեան նոր կայսրութիւն հիմնելէ ետք, - Արցախն ու Նախիջեանը դարձուցին Ատրպէյճանի գերիշխանութեան ենթակայ տարածքներ:

Պէտք է պատմել այն քարտեզները, որոնց սահմանագծումները պարտադրուած են ազգերու, բռնակալ ուժերու աւագակաբարոյ դեկավարներու քմահաճ պարտադրանքով՝ ի հաշիւ փոքր, թոյլ եւ տկար ու մանաւանդ անհամերաշխ ժողովուրդներու...:

Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Յայաստանի գաղափարը ընդօժեւելէ ետք, այդ կոչին վերադառնալու եւ գաղափարական մեր ուխտը վերանորոգելու առիթն է Լիզպոնի

օրուան խորհուրդը:

Օրին, պատմութեան նենգափոխումը հետզհետէ կը ստանայ աւելի բազմակողմանի ու խորամանկ բնոյթ:

Դեպքին ընկերաբանական, հոգեբանական թէ այլ բացատրութիւններ տալու պիտակին տակ, ըստ էութեան, անոնց բանականացումն է, որ տեղի կ'ունենայ: Այսպէս էր պարագան յատկապէս Լիզպոնի սխրագործութեան, որուն մեկնաբանութեան ընթացքին արեւելեան թէ արեւմտեան լրատուամիջոցները կը կեդրոնանան ազգային կամ կրօնական ենթադրեալ հակամարտութեան մը ընկերաբանական վերլուծումին վրայ՝ ըստ ամենայնի անտեսելով հարցին քաղաքական երեսը:

Անկախութեան նոր փորձառութիւնները կու գան կեանքի նոր պայմաններէն եւ մեր շրջապատէն:

Պիտի ապրին՝ յաղթանակով, միայն անոնք, որոնք կը քայլեն իրենց ժողովուրդին պատմութեան ուղիէն:

Շարունակուող հերոսամարտը, բնականաբար կ'ունենայ իր դասալիքները ու նահանջողները:

Այս փուլն ալ կ'անցնի ու մեր ժողովուրդը իր առողջ բնագոյով ու բաց աչքերով կը շրջանցէ այդ դժուարին փուլը, կը տեսնէ ճշմարտութիւնը եւ կ'անջատէ ցորենը մուխտէն: Որքան ալ առարկայական պայմանները աննպաստ թուին եւ ենթակայական խայծերը՝ յարաբերական, թոյլ հակազդելու համար միջավայրին ու անոր կազմալուծող, քայքայիչ գործընթացին, պէտք է հաստատել, որ Լիզպոնի խիզախութիւնը մեր ժողովուրդին մէջ վերականգնեց ազգային պատկանելիութեան հպարտութիւնը, բոցավառեց հայկականութեան ու արժանապատուութեան կրակը:

Յայրենիքը արդար իրաւունքն է միայն անոնց, որոնք գիտեն այդ հողին վրայ տառապիլ, որոնք գիտեն քամել իրենց էութիւնը խաւար շրջանի մը համար, մինչեւ որ ծագի արշալոյսը...:

Մեր սերունդը այն սերունդն է, որ տակաւին երեկ ազատ Յայաստանի երագով կ'ապրէր:

Արդէն իրականութիւն է երեկուան մեծ երագը, ազատ է Յայաստանը, ամբողջ աշխարհին կողմէ ճանչցուած ինքնուրոյն հանրապետութիւն է ան, իր եռագոյն դրոշով կանգնած է այլ պետութիւններու շարքին:

Տերն ենք հաստատ այն համոզումին, թէ արցունքներէն ետք, ծիածանը կը ծաղկի...:

Կը յարգենք իւրաքանչիւրին առանձնայատկութիւնն ու հարցերը լուծելու եղանակը:

Շար. Էջ 6

ԸՆԹԵՐՅՈՂԻ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Արամ Ասագեան

«ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՏԱԶՐՈՒԹԵՐ. ՍՈՒՐԻՈՅ ԳՆՅՈՒԹԻՒՆԸ 2011-2018»

Շաբաթներ առաջ տեղի ունեցաւ ուսումնասիրող տիար Լեւոն Չաքի Ետալեանի «Գոյութեան Մարտահրաւեր. Սուրիոյ Յայութիւնը 2011-2018» գիրքին շնորհանդէսը:

Ողջունելի էր գրքին արաբերէն հրատարակումը, որուն շնորհիւ մեր սուրիացի արաբ եղբայրները կարելիութիւն կ'ունենան իրենց լեզուով կարդալու եւ սուրիահայ համայնքին ընդհանուր յոյզերն ու յոյսերը ճանչնալու:

Գիրքը իր ամբողջական առումով գոհացուցիչ անդրադարձ ձգեց հանդիսատեսներուն, ապա նաեւ ընթերցողներուն վրայ:

Գիրքը քարոզչական նպատակներ հետապնդելով հիմնաւի սլացք ունեցաւ իր տպագրական գեղեցիկ տեսքով եւ հանրութեան կողմէ շնորհանդէսին արժանացած դրական արձագանգով:

Որպէս ընթերցող կ'ուզեմ քանի մը մատնանշում կատարել:

Կարդալով եթէ թափանցեց սոյն գիտաշխատութեան ծալքերը՝ կը նկատես որոշ բացթողումներ, որոնք կը հակադրուին նոյնինքն գոյութեան մարտահրաւերի գաղափարին հետ:

Որպէս ընթերցող, յիշեցման կարգով կը փորձեմ արձանագրել հետեւեալները.

Ա.- Գրքին մէջ յիշուած է Յայաստանի Յանրապետութեան շրջանային միջնորդութիւնը, սակայն անդրադարձ չէ կատարուած անկէ ակնկալուած դերակատարութեան, Սուրիոյ եւ Յայաստանի ազգային դիմադրողական առանցքին մաս կազմելուն եւ երկու հանրապետութիւններուն դրական գործունեութեան, որ կ'երաշխարհէր շրջանային խաղաղութիւնը, ապա անկէ բխող միջազգային հաւասարակշռութեան պահպանումը, ոչ թէ սոսկ նեղ սեփական միջնորդութեան պայմանով:

Բ.- Յիշուած են Արցախի, Սուրիոյ եւ Յայաստանի Յանրապետութիւններուն միջեւ առեւտրական յարաբերութիւնները, գանոնք գարգացնելու հաւանականութիւնները, շահեկան պիտի ըլլար յիշել նաեւ Թուրքիոյ «Եղբայր» Ատրպէյճանի սիրոյն կիրարկած շրջափակման քաղաքականութիւնը եւ այդ բացասական քաղաքականութեան անդրադարձը՝ հայ-սուրիական առեւտրական յարաբերութիւններուն վրայ:

Գ.- Յիշուած են կրօնական թէ աշխարհիկ անձնաւորութիւններու անուններ, որոնք մնացած են անձնական ծանօթութեան շրջագիծի մէջ, առանց լուսարձակի տակ առնելու անոնց եւ ուրիշներու սուրիա-

կան ընդհանրական հանգամանքները եւ անկէ բխող միջինարեւելեան քաղաքական համարժեք ազդեցութիւնը:

Դ.- Որքան կարեւոր, նոյնքան զգայուն թեմաներէն մէկը կը համարուի Թուրքիոյ մէջ հայկական դրամագլուխի եւ աշխատող միտքի ու ձեռքի գոյութիւնը: Նախընտրելի էր նոյն գաղափարի շրջուածութիւնը, այսինքն՝ Թուրքիոյ քանդիչ, իսկ Սուրիոյ վերածնունդի նպաստող դերերուն ընդգծումը, Սուրիոյ գարգացման գործընթացին հայութեան բերած ներդրումը, եւ Սուրիոյ մէջ հայութեան նկատմամբ յարգանքի եւ վստահութեան դրսեւորումը: Աւելին. Սուրիոյ մէջ, պետական եւ ժողովրդային մակարդակներու վրայ հայութեան ապրելու, գործելու եւ ծաղկելու առիթ ընծայելու մտայնութիւնը:

Ե.- Յիշուած են իսլամական կրօնքին դրական կողմերը, սակայն այդ բաժինը կը հարստանար եթէ անոր կցուէր Սուրիոյ մէջ կրօնքներու խաղաղ գոյակցութեան փաստը, միւս կողմէ թրջական աղբիւրէն սնած հաւատադժողական գաղափարաբանութեան աւերիչ դերը:

Զ.- Գիրքը անդրադարձած է Յայոց Յեղասպանութեան 100-ամեակին եւ շարժապատ է գայն բարի կամեցողութեամբ, ազկիւ նպատակներով ու անձնական միջնորդութեամբ Սուրիական պետական պաշտօնական ճանաչումին հետ:

Այո, Սուրիան այն եզակի երկիրներէն է, որուն մէջ պետական թէ ժողովրդային առումով բարձր մակարդակներով յիշատակուեցաւ Յայոց Յեղասպանութեան 100-ամեակը, սակայն գայն կապելը պետական պաշտօնական ճանաչումին հետ այլ բան է:

Սա քաղաքական ուղեգիծ մըն է, որ կրնայ ունենալ չորս հաւանական տարբերակ.

1.- Սուրիան պաշտօնապէս ա՛լ պէտք է ընդունի, որպէսզի ընդունող երկիրներու շարքին մաս կազմէ:

2.- Սուրիան պէտք է ընդունի, որպէսզի այդ ճանաչումը ճամբայ հարթ որոշ քաղաքական գործընթացի մը, որ մեծապէս կը նպաստէ Յայ Դատի լուծման:

3.- Սուրիան առանց պաշտօնական ճանաչումի անցնի յիշեալ քաղաքական ընթացքին, որպէսզի կարենայ նպաստել Յայ Դատին:

Շար. Էջ 6

ՀԱՅ ԱՖԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԵԹԷԼ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳԻ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ԾՐՋԱՆԱԿԱՐԳՑԻՑ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆՈՒԻՐՄԱՆ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ

Իրաքանչիւր ուսումնական տարեշրջանի արգասիքն է ամալվերջի շրջանաւարտից հանդիսութիւնը: Շրջանաւարտից հանդիսութեան օրը յիշատակելի ըլլալու կողքին տպաւորիչ օր մը կը թուի ըլլալ:

Բոլոր շրջանաւարտները եւ անոնցմով հպարտ ծնողները, կրթական օճախին նուիրեալ ծառայողները, համայնքի մարմիններու ներկայացուցիչներն ու ընդհանրապէս բոլոր ներկաները յուզումնախառն զգացումներով լեցուած ակնատես դարձան երկար տարիներու տքնաշան աշխատանքի արդիւնաւետ բերքին հանդիսութեան:

Հովանաւորութեամբ Սուրիոյ Հայ Աւետարանական Համայնքի Պետ Վերապատուելի Յարութիւն Սելիմեանի եւ Սուրիոյ Հայ Աւետարանական Կրթական Խորհուրդին, վարժարանիս միջնակարգ եւ երկրորդական կարգերու եւ Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ ծննդեան 173-ամեակին նուիրուած նուիրման պաշտամունքը տեղի ունեցաւ 7 Յուլիս 2019-ին, Հայ Աւետարանական Բեթել եկեղեցւոյ մէջ:

Նուիրման պաշտամունքին իրենց ներկայութիւնը բերած էին համայնքի մարմիններու ներկայացուցիչներ, ծնողներ եւ հաւատացեալ ժողովուրդ: Նուիրման պաշտամունքը սկիզբ առաւ Համայնքապետ Վերապատուելիին, տնօրէնութեան, ուսուցչակազմին եւ աշակերտներուն հանդիսաւոր մուտքով:

Պաշտամունքը սկսաւ վերապատուելիին պաշտամունքի կոչով, ապա շարունակուեցաւ Աստուածաշունչի փոխասաց ընթերցումներով եւ փառաբանութեան երգերով: Վերապատուելիի Համայնքապետը բարեբաստիկ օրուան խորհուրդն ու պատգամը արտայայտող խօսքին մէջ ուրախութեամբ յիշատակեց Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ հիմնադրութեան 173 ամեակն ու շրջանաւարտներու հանդիսութեան ուրախ առիթը:

Համայնքապետ վերապատուելին երկու պատեհ առիթներով վեր առաւ հայ եկեղեցւոյ եւ հայ դպրոցին կարեւոր դերակատարութիւնը մեր հայկական իրականութեան մէջ: Ապա ըսաւ. «Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ 173-րդ տարեդարձին առիթով անգամ մը եւս կը հաստատենք, որ Աստուծաշունչը եղաւ մեր

եւ Աստուծոյ միջեւ այն բաց օղակը, որ մնայուն կերպով Աստուծոյ ձայնը հասանելի դարձուց մեր ժողովուրդին՝ տարբեր իրավիճակներու մէջ լուսաւոր ուղի բաւալով»:

Վերապատուելին անդրադարձաւ Աւետարանական եկեղեցին յատկանշող բարեկարգութեան, որ ինքնին գաղափարախօսութիւն է եւ ապրելու կենսաձեւ: Ապա իր խօսքը ուղղելով շրջանաւարտներուն ըսաւ. «Սիրելի՛ շրջանաւարտներ, դուք բարեկարգութեան պատուներն էք եւ սիրելի էք Աստուծոյ՝ ձեր կրթութեամբ, ուսումնաստեղ ոգիով եւ վերելքով: Յոյժ գնահատելի են ձեր աշխատանքն ու լաւագոյնին հասնելու ձգտումը»: Այնուհետեւ վերապատուելին շնորհաւորեց աշակերտները, անոնց ծնողներն ու գնահատեց տնօրէնութիւնն ու ուսուցչական կազմը իրենց նուիրեալ աշխատանքին համար:

Սոյն նուիրման պաշտամունքին շրջանաւարտներ ելոյթ ունեցան: Իրենց վարժարանին հանդէպ երախտագիտական եւ հրաժեշտի խօսքեր արտասանեցին ԺԲ. Կարգի աշակերտներէն ճորճ Խաչատուրեան (հայերէն), Մարիա Ֆարահ (արաբերէն) եւ Էլէնօր Նսէյր (անգլերէն): Անոնք շեշտեցին ուսումնաստեղ ու ջանասեր ըլլալու կարեւորութիւնը, ապա շնորհակալական խօսք ուղղեցին բոլոր անոնց, որոնք նեցուկ կանգնեցան, որպէսզի առանց խցընդոտներու հարթէն ուսման ճանապարհը:

Գեղարուեստական յայտագիրով հանդէս եկան Ժագ Պօզեթապեան՝ մեներգով եւ Տեսիլ Սարեան՝ նուագակցութեամբ: Նուիրման պաշտամունքը իր ամառային հասալ Տէրունական աղօթքի երգեցողութեամբ եւ համայնքապետ վերապատուելիին օրհնութեան աղօթքով:

Ուրբաթ, 12 Յուլիս 2019-ին, Հայ Աւետարանական Բեթել եկեղեցւոյ շրջափակէն ներս տեղի ունեցաւ 9-րդ եւ 12-րդ կարգերու շրջանաւարտից հանդիսութիւնը, հովանաւորութեամբ Սուրիոյ Հայ Աւետարանական Համայնքի Պետ Վերապատուելի Յարութիւն Սելիմեանի եւ Սուրիոյ Հայ Աւետարանական Կրթական Խորհուրդին, ներկայութեամբ Աւետարանական Համայնքի

ներկայացուցիչներուն, տնօրէնութեան, ուսուցչական կազմին, ծնողներու եւ հիւրերու:

Հանդիսութիւնը նուիրուած էր երկու մեծանուն հայերուն՝ Կոմիտասի եւ Յովհաննէս Թումանեանի 150-ամեակին: Հանդիսութիւնը սկսաւ Սուրիոյ, Հայաստանի եւ Բեթելի քայլերգներով, աշակերտներու նուագակցութեամբ:

Բացման խօսքով հանդէս եկան ԺԲ. Կարգէն Արեգ Նանճեան (հայերէն) եւ Ռենա Աքֆալի (արաբերէն): Ապա վարժարանի տնօրէնուհի Արուսեակ Հալաճեան ներկայացուց 2018-2019 տարեշրջանի ուսումնական տեղեկագիրը: Հանդիսութեան գեղարուեստական բաժինով շրջանաւարտները ներկայացուցին Յ. Թումանեանի կենսագրութենէն եւ գործերէն պատահիկներ, քառեակներ եւ այլն: Արտասանուող խօսքերուն զուգահեռ խումբ մը աշակերտ-

ներ՝ Մանուէլ Միւրեզեան (ֆլուիթ), Շահտ Տիպէ (դաշնամուր), Տեսիլ Սարեան (ջութակ), Էլի Աւտրաուս (ջութակ), Չոհրապ Միւրեզեան (թաւջութակ), Նուր Իպրահիմ (կիթառ) եւ Ժագ Պօզեթապեան (դաշնամուր) մեկնաբանեցին Հայ երաժշտական կտորներէն ու երգերէն գոհարներ, ինչպէս «Գարուն Ա», «Սոնա Եար», «Պինկեթ», «Ալ Այլուզ», «Երագ Իմ Երկիր» եւ այլն: Արաբերէն բաժինով խումբ մը աշակերտներ Սուրիոյ եւ Հալէպի նուիրուած խօսքեր եւ քերթածներ արտասանեցին: Ապա ելոյթը շարունակուեցաւ հայկական եւ արաբական պարերով: Ֆրանսերէն «Թօմպըլա Նէժ» մեներգով եւ նուագակցութեամբ ելոյթ ունեցաւ ԺԲ. Կարգէն Ժագ Պօզեթապեան: Ան նախորդ տարի Սուրիոյ Կրթութեան Տնօրէնութեան կազմակերպած լեզուներու փառատօնին այս երգին կատարումով առաջնակարգ հանդիսացած էր:

Յետ գեղարուեստական բաժինին, շրջանաւարտները բեմ եկան Համայնքապետ Վերապատուելիին եւ տնօրէնութեան ձեռամբ ստանա-

լու իրենց վկայականները: Այնուհետեւ տեղի ունեցաւ միջնակարգ եւ երկրորդական իրաքանչիւր կարգի եւ հայերէն գերագանց աշակերտներու պարգեւատրումը: Յատուկ գնահատանքի արժանացան անցնող տարեշրջանին Հալէպի մակարդակով 9-րդ կարգի բարձրագոյն սիշ ապահովող Մարիա Ֆարահն ու 12-րդ կարգէն Իլիաս Ֆարահը: Առաջնակարգ ու գերագանց ըլլալու Հայ Աւետարանական Բեթել երկրորդական վարժարանի օրակարգին հիմնական, կարեւորագոյն եւ կորիզային պայմաններէն կը համարուին:

Ուրախալի եւ հպարտալի երեւոյթ է յիշել, որ 2018-2019 ուսումնական տարեշրջանին հայկական վարժարաններու մէջ առաջին դիրք գրաւող Հայ Աւետարանական Բեթել երկրորդական վարժարանի 9-րդ կարգի աշակերտներէն Շագա Տիպէ լման գումար բերելով պրովէի Հալէպի մակարդակով առաջին դիրքը գրաւեց, Ռանա Մարդան՝ երրորդ դիրքը, իսկ Հապիպ Մարիյէն՝ 10-րդ դիրքը: Պաքալորիայի փայլուն արդիւնքները խթան հանդիսացան վարժարանիս աշակերտութեան: Ուսման առընթեր, վարժարանէ

ներս կարեւոր կը համարուին նաեւ հայ աշակերտին վարքն ու բարքը:

Արդարեւ, համայնքապետ վերապատուելիին գեղեցիկ մտայնացումով ու տնօրէնութեան հետ խորհրդակցաբար այս տարի ընտրեց վարժարանիս տիպար աշակերտը, որ առաջադրուած բազմաթիւ կէտեր ամբողջացնելով նիւթական գնահատանքի արժանացաւ: 2018-2019 տարեշրջանի «տիպար աշակերտ» կոչումին արժանացաւ 9-րդ կարգէն Քրիստ Եղճեան:

Աւարտին, Համայնքապետ Վերապատուելի Յարութիւն Սելիմեան իր սրտի խօսքը ուղղեց ներկաներուն: Ան փառք տալով Աստուծոյ վեր առաւ Հայ Աւետարանական Բեթել երկրորդական վարժարանի տարիներու ընթացքին ձեռք բերած գերագանց եւ փայլուն նուաճումները, որոնց շնորհիւ վարժարանը հալէպահայ գաղութին մէջ կարեւոր ներկայութիւն եղաւ ու կը շարունակէ ըլլալ: Համայնքապետը շեշտելով ուսման անհրաժեշտութիւնը լուսսարձակի տակ առաւ ժրջանաւորները սորվելու եւ նոր գիտելիքներ ստա-

Լուսին Ապաճեան-Չիլվոբեան

ՄՏԱՄԱՐԶԱՆՔ

ԽԱԶԲԱՌ (ՄՆ 304)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

Չորիգոնական

- 1- Ծաղկածորի մեջ գտնուող վանական համալիր: Չակառակ՝ տարի:
- 2- Տարածքի միաւոր: Աղջիկ սկաւտ:
- 3- Չակառակ՝ արական կոչական բառ: Գաղթող թռչուն:
- 4- Սաստիկ պայթիւն: Կաթիլ:
- 5- Չակառակ՝ աղբիւր: Դպրութեան աստուածը: Ծաբոնական թատրոն:
- 6- Սխալ, մոլար: Մեկը:
- 7- Տառի մը անունը:
- 8- Անորոշութիւն:
- 9- Մարգարտագարդ: Ձայնաւոր տառեր:
- 10- Տուգական դերանուն: Բայական լծորդութիւն:
- 11- Եւս: Անշուք վիճակ: Տառի մը անունը:
- 12- Չոտաւետ ծաղիկ մը: Աքաղաղ:

Ուղղահանաց

- 1- Ձուկ որսալու ճանկ: Զաղաք՝ Մեծ Չայքի Գուգարք նահանգին մէջ:
- 2- Երևէկ: Ընչաւոր արարած: Ձայնանիշ:
- 3- Չակառակ՝ կողմ: Չակառակ՝ լեռ:
- 4- Անասունի մորթէ պարկ: Անպատասպարան:
- 5- Տառի մը անունը: Չակառակ՝ հաստ ձայն: Կրկնուած ձայնաւորներ: Ձայնանիշ:
- 6- Մարմինը՝ մեջքէն վեր, առանց թեւերուն ու գլուխին: 260: Անձնական դերանուն:
- 7- Կաթի երեսի իւղ: Բաղաձայն տառեր: Կրկնուած ձայնաւորներ:
- 8- Արջառ: Կրկնուած բաղաձայններ:
- 9- Զուրմ: Սլացք:
- 10- Կենդանի մարմնի մէջ շրջող հիւթ: Անվերջնատառ՝ վտիտ: Արտասուել:
- 11- Ծոծրակ: Չակառակ՝ շաղկապ:
- 12- Տառի մը անունը: Փունճ:

ՔՐՍԱՊԵՏ...

Սկիզբ՝ էջ 9

մը, «վերապրեցան» երուսաղէմի ու Անթիլիասի մէջ:

Ինչպէս կը տեսնուի, ամբողջ 45 տարի ուսուցչագործած է ան՝ անձանձորոյ Նուիրումով ու երուսաղէմի չափանիշի մը կիրարկումով: Ռեթեոս Պերպերեանի գաւակներուն մէջ ամենէն անելի ինքն էր՝ որ շարունակեց հոր կրթական միտքը: Իր աշակերտները անջնջելի յուշեր պահեր են իրմէ:

(Շարունակելի - 1)

ՀԱՅ ԱՐԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ...

Սկիզբ՝ էջ 11

Նալու կարեւորութիւնը: Ապա ան շնորհաւորեց աշակերտները, յատուկ շնորհակալական խօսք ուղղեց ուսուցչական կազմին եւ տնօրէնութեան, ինչպէս նաեւ սիրելի ծնողներուն, որոնք ամէն ջանք ի գործ կը դնեն իրենց գաւակներուն վերելքին համար: Չակառակները վերջ գտաւ վերապատուելիին աղօթքով եւ առաքելական օրհնութեամբ:

Պատրաստեց Մարինա Զիւլքոչեան-Պօղիկեան

ՍՈՒՏՈՔՈՒ (ՄՍ 303)

Տեղաւորէ՛ (1-9) թուանշանները (9x9) քառակուսիներուն մէջ այնպէս, որ իւրաքանչիւր հորիզոնական եւ ուղղահանաց տողի մէջ, ինչպէս նաեւ (3x3) տուփիկի մէջ մէկ անգամ արձանագրուին:

			1	6				3
	7			8		5		
						9		1
8	3			9	6			
		6				7		
			3	4			2	8
3		5						
		8		2			9	6
6				3			1	

ՊԱՅՈՒԱԾ ԲԱՌ (ՄՊ 74)

Աւետիք Իսահակեանի բանաստեղծութիւնները շնչելով գտէ՛ք պահուած բառը:

Պահուած բառը 12 տառերէ կը բաղկանայ եւ կը ներկայացնէ Իսահակեանի բանաստեղծութիւններէն մէկը:

ա	ն	տ	ո	ւ	ն	ս	ե	ւ	գ
օ	գ	ա	մ	ա	յ	ի	ի	ա	ի
ս	տ	լ	ճ	ա	ե	տ	ջ	մ	շ
ի	ս	ա	խ	ա	ր	դ	ա	պ	ե
ր	մ	ա	ր	ո	մ	ե	ւ	ե	ր
ե	ո	ա	ր	ո	ւ	բ	ւ	ր	ն
ց	ւ	ն	ա	ի	ր	ն	է	ն	ե
ի	թ	հ	վ	ր	ա	յ	ի	ք	ր
ե	ա	ր	ս	տ	ա	ր	ա	ն	ի
մ	ա	յ	ր	ի	կ	ի	ս	մ	ա

«Մայրիկիս», «Սիրեցի, Եարս Տարան», «Անտուն Գիշերներ», «Արեւն Իջաւ Սարի Գլխուն», «Օտար, Ամայի Ծամբէջի Վրայ», «Սեւ Սուրբ Ամպեր»

ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

ԽԱԶԲԱՌ (ՄՆ 303)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	մ	ա	ր	ա	գ	կ	լ	ա	յ	ե	կ	
2	2	ր	ո	ւ	2	ա	կ	լ	ա	ւ	ա	
3	ո	տ	ն	ա	տ	ր	ո	փ	գ	ա	պ	
4	յ	ա	ն			ց	ր	ւ	ն			
5	ճ	գ			ս	ա			ւ		յ	
6	ա	ր	ա	գ	ի	լ		կ	ա	ր	օ	տ
7	ն	ե	հ	ա	ն		յ	ա	ր	դ	թ	
8	ը	լ	գ	գ	ս	ա	ր	դ	ա	ն		
9	ն		կ	ա	պ	ա	ր	ճ	վ		է	
10	տ	կ	թ	ա	ն	կ		ա		ո		
11	ի	ր	ա	ր		բ	ա	ր	ե	ւ		
12	ր	ե	ն	ա	կ	ա	ն	ա	կ	ա	ն	

ՍՈՒՏՈՔՈՒ (ՄՍ 302)

7	2	3	4	8	6	9	1	5
6	8	9	7	5	1	2	4	3
4	5	1	3	9	2	6	7	8
5	1	2	6	3	8	4	9	7
8	9	7	5	2	4	3	6	1
3	4	6	9	1	7	5	8	2
1	3	8	2	6	9	7	5	4
9	7	5	1	4	3	8	2	6
2	6	4	8	7	5	1	3	9

ՊԱՅՈՒԱԾ ԲԱՌ (ՄՊ 73)

Պահուած բառն է՝ «Սիրոյ Գիշեր»

ԻՆՉ ԿՐՍԵՆ ԱՍՏՂԵՐԸ

ԽՈՅ

Այս շաբթուան ձեր գործերը յաջողութեամբ պիտի պսակուին, եթէ ծրագրուած աշխատիք:

ՅՈՒԼ

Համեստ յաջողութիւններու հասնելու համար անգամ անհրաժեշտ է յաւելնել ջանք գործադրել այս շաբաթ:

ԵՐԿՈՒՐԵԱԿ

Արդիւնաւետ շաբաթ է: Կարելիութիւն պիտի ունենաք համախոհներ գտնելու, նոր ծրագիրներ իրականացնելու համար:

ԽԵՑՁԵՏԻՆ

Այս շաբաթ դժուարութեամբ պիտի համակերպիք ձեր շրջապատին: Եթէ մարդիկ խրատներու կարիք չունին, նախընտրելի է անընդհատ չխրատել ու չքննադատել զիրենք:

ԱՌԻԾ

Բարենպաստ շաբաթ մըն է: Դուք պատասխանատուութեամբ կը մօտենաք ձեզի վստահուած գործերուն: Նման վերաբերմունքի շնորհիւ յաճախ զերծ կը մնաք սխալներ գործելէ:

ԿՈՅԱ

Թե՛ն ծանրաբեռնուած շաբաթ մը պիտի անցընէք, սակայն պէտք է ձեր իւրաքանչիւր օրուան յայտագիրը ծրագրել այնպէս մը, որ հանգիստի, ժամանցի եւ ընկերներու հետ հանդիպելու ժամանակ ունենաք:

ԿԵՒՈՔ

Կարելի է բազմաթիւ ոլորտներու մէջ յաջողութեան հասնիլ, եթէ զգուշութեամբ աշխատիք: Հապճեպ որոշումները, անմշակ քայլերը ոչ մէկ լաւ արդիւնքի կը յանգեցնեն:

ԿԱՐԻՃ

Մի՛ գերազնահատէք ձեր ուժը: Չափազանց ինքնավստահութիւնը երբեմն հարցերու դուռ կը բանայ: Չափաւոր եղէք ամեն բանի մէջ:

ԱՐԵՂՆԱՒՈՐ

Հիանալի գաղափարներ պիտի ծնին ձեր մտքին մէջ այս շաբաթ, սակայն բոլորը կեանքի կոչելու համար ժամանակի պէտք ունիք:

ԱՅԾԵՂՋԻՐ

Գործնական բանակցութիւնները արդիւնաւետ պիտի ըլլան այս շաբաթ:

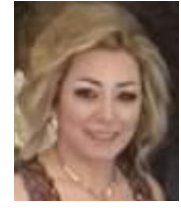
ՋՐՅՈՍ

Այս շաբաթ նոր գիտելիքներով պիտի հարստանայ ձեր միտքը: Այս իսկ պատճառով աւելի համարձակ ու վճռական պիտի դառնաք:

ՁՈՒԿ

Երբեմն ձեր թափած ջանքերը ապարդիւն կը մնան: Մի՛ յուսահատիք: Ընտրեցէք վստահելի գործընկերներ եւ կարգ մը ծրագիրներ ընկերովի իրականացուցէք:

Սոնա Տէր Պողոսեան-Տարաքճեան

ՎԱՐԴԱՎԱՌ

Հայ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ տաղաւար տօներէն երկրորդը Յիսուս Զրիստոսի Պայծառակերպութիւնը կամ Վարդավառն է: Եկեղեցական կարգի համաձայն՝ տօնը ունի շաբաթապահք, նաւակատիք եւ մեռելոց:

Այս շարժական տօնը կը յիշատակուի գատիկէն 98 օր յետոյ: Տօնը սակայն բնապաշտական ժամանակներէն եղած է հայերու ամենասիրելի տօնը:

Վարդավառը ընդհանրութիւններ ունի Նաւասարդեան տօներու հետ, որոնք ըստ եւութեան եղած են ամառնային արեւադարձի տօներ: Հետագային փոխարինուած է Յիսուսի՝ կենդանի Արեգակի Պայծառակերպութեան տօնով, ուր Յիսուս իր աստուածութիւնը բացայայտեց լոյսի ձեւով: **«Ես եմ աշխարհի լոյսը»** (Յովհաննէս 8. 12):

Տօնին յաջորդ օրը մեռելոց է: Մարդիկ կ'այցելեն իրենց հարազատներուն շիրմները, իսկ հոգեւորականը գերեզմանի օրհնութեան կարգ կը կատարէ:

Նախապէս մարդիկ Վարդավառի օրը ուխտի կ'երթային սարերը, գետերու եւ աղբիւրներու ակունքները: Հիսուս ի վեր ջուրի ակունքներու մօտ կը տօնէին վարդավառը:

Հոն կը կատարուէին խաղեր եւ խրախճանքներ: Ամենէն տարածուած խաղը կոխն էր, որ նուիրուած էր Վահագն աստուծոյ:

Վարդավառի տօնին Վահագնի նուիրուած էին նաեւ վանեցի երիտասարդներու կազմակերպած ռազմական խաղերը, երբ երիտասարդները խումբերու բաժնուած փայտերով «կը կռուէին»:

իրարու դէմ, իսկ աղջիկները անոնց շրջապատած երգ-խաղեր, զուարճախաղեր կը կատարէին:

Տօնը կը սկսէր երեկոյեան, երբ ուխտաւորներ իրենց մատաղը կը կատարէին. անասունը կը մորթէին եւ գիշերային խարոյկին շուրջ պարելով կը դիմաւորէին Վարդավառը:

Վարդավառը նաեւ խնձորի տօն էր: Տարուան առաջին խնձորը կ'ուտէին Վարդավառին: Երիտասարդներ Վարդավառի նախօրեակին, երեկոյեան դէգ եր կը պատրաստէին մէկը միւսէն մեծ եւ մութ ըլլալուն պէս կը վառէին այդ դէգերը, մինչեւ լուսաբաց, ետքը խնձորը կը խորովէին եւ կ'ուտէին: Այս բոլորը կը կատարուէր խարոյկի շուրջ, տօնախմբութեամբ, երգով, պարով եւ խաղով:

Վարդավառի երգերը բազմատեսակ էին: Մարդիկ կ'երգէին թափօրով:

Տօնի հեթանոսական ակունքները կապ ունին Աստղիկ դիցունիին հետ, որ ամենէն սիրուած աստուածուհին էր:

Վարդավառ բառը բաղկացած է վարդ եւ վառել բառերէն, որ կը նշանակէ սիրոյ գերագոյն խորհուրդով օծուիլ:

Վարդավառը արարչական սիրոյ տօնն է, որ ըստ ավանդութեան, հովանաւորուած է Աստղիկ

դիցունիին կողմէ:

Տօնի խորհրդանիշներն են՝ օծուած վարդերը եւ վարդաջուրը, որոնցմով Աստղիկ դիցունիին սէր կը պարգեւէր մարդոց: Աստղիկը Հայոց սիրոյ եւ գեղեցկութեան աստուածուհին էր, Վահագնի սիրելին:

Աշտիշատի մէջ գտնուող Աստղիկի տաճարը կոչուած էր «Վահագնի սենեակ», ուր ավանդութեան համաձայն, Վահագն կը հանդիպէր իր սիրածին: Վահագնի եւ Աստղիկի ամուսնութիւնը սրբազան կը համարուէր: Անոնց ամուսնութիւնը անձրեւ՝ բարիք կը բերէր ամբողջ մարդկութեան, շանթ ու կայծակ կը թափէր երկրի վրայ, իբրեւ երկունք տիեզերքի:

Աւանդութեան համաձայն, Աստղիկ դիցունիին ամեն գիշեր կը լողար Մշոյ դաշտերուն մէջ հոսող Արածանի գետին մէջ:

Սիրահարուած երիտասարդները կը հաւաքուէին մօտակայ բարձրունքին, որպէսզի տեսնեն աստուածուհին: Սակայն Աստղիկ, աննկատ մնալու համար դաշտը կը պատէր մշուշով: Այս իսկ պատճառով երկիրը կոչուած էր Մուշ, դաշտը՝ Մշոյ դաշտ:

Ըստ ավանդութեան, երբ վիշապները կը գողնան Աստղիկը եւ կը պահեն իրենց մօտ, մութը կը պատէ երկիրն ու երկինքը: Վահագն աստուած կը յաղթէ վիշապին, ազատելով իր սիրածը՝ Աստղիկը ու շրջելով երկրի վրայ վարդի ջուր կը սրսկէ՝ հաստատելով սիրոյ յաղթանակը:

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼԻԶՊՈՆԻ...

Սկիզբ՝ էջ 4

պայքարին պետք էր մնար վճիտ, անաղարտ: Յեղափոխութեան շունչը չէր տարածուեր մահ սփռելու համար, այլ՝ արդարութիւնը ձեռք բերելու: Եւ ես հանդարտ սրտով, անսուտ մահով ըսի խաբէբայ այս աշխարհին. «Իմ մահս ըլլայ թող վկայ հայութեան արդար դատին եւ անոր սուրբ պայքարին»:

«Երրորդն եմ ես, առանց կարգի: Ինչ որ կ'ըսեմ, լսեցի իմ ընկերներէս եւ իմ սրտէս: Անունս է Սիմոն, յար եւ ման միւս Սիմոնին՝ Չաւարեանին, որուն անբասիր կեանքը, եղաւ ինծի ցուցակիչ: Ինծի համար հերոսն էր ան, որ ունեցածը տուաւ, իսկ ինք առաւ ոչ մէկ բան: Եկեղեցւոյ մոմն էր ան, որ կը հալի ի իսկիոր պուտ մը լոյսի»:

«Ու ահա, այս պատկերին հակառակ, ես տեսայ մարդիկը անձնասեր ու եսապաշտ: Հայկական հարազատ կեանքի մէջն իսկ միշտ առնելու ծարաւի, երբեք տալու պատրաստ: «Ուր շահ կայ ու հանգիստ կեանք, հոն է նաեւ հայրենիք: Ի՞նչ պետքը կայ անձանօթին երթալու՝ ի խնդիր հին իտեալներու եւ ազգային երազներու: Ապաւինիլը մեր նոր կեանքին, մեզի տեղ տուած Սփիւռքին: Վարժուած ենք մեր տեղին: Ամէն նոր քայլ կը պարունակէ ծախողելու վտանգը եւ ունեցածը կորսնցնելու սպառնալիքը»:

«Յստակ էր ինծի համար, որ փիլիսոփայելու այս եղանակը ուրիշ բան չէր, բայց եթէ միայն խորունկ վախ մը պարտկելու եւ մարդկային ազատագրումի ճամբան խափանելու վատութիւն: Հապա ինչո՞ւ հիացում կար անոնց վրայ, որոնք նորին տեսիլքը ունին, նոր ճամբաներ կը բանան ու հերոսութեամբ առաջ կ'երթան: Խոր համոզումով հաստատեցի, որ ամէն մարդ պիտի ուզէր հերոսութեան ճամբան ընտրել, եթէ վախը չարգիլէր: Բայց... այդ ճամբուն մէջ ապահովութիւն չկայ, մինչ մեր ունեցածներուն մէջ ապահովութիւն կայ: Դրամ ունիլը, դիրք ունիլը, վարկ ունիլը»:

«Ուզեցի ըսել ստորնացեալ համատարած այդ մարդոց: «Եթէ այն ես, ինչ որ ունիս, եւ եթէ ունեցածդ կորսնցնես, ուրեմն ո՞վ ես: Լաւ գիտցի՞ր, որ ուրիշ ոչ ոք, բայց միայն պարտուած կենդանի մը, կեանքին իմաստը չհասկցած վկայ մը լոկ»:

«Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ վախի ճիրաններուն մէջ բռնուած կը տառապի մարդկութիւնը եւ անոր հետ՝ հայ մարդը: Որովհետեւ իր հոգիին դուրս փնտռեց երջանկութեան աղբիւրը: Ես պեղեցի իմ հոգիս եւ հոն գտայ հզօր աստուածութիւն մը, որ կը սպասէր իմ կանչիս, ծառայելու իմ կամբիս: Կար անհատնելի ծով ուժ մը, որ կը սպասէր նոր ճամբու: Ես այն եղայ, ինչ որ մտածեցի իմ մասին: Եղայ անկախ հոգեպէս: Կամենալն ու կարենալը եղան ինծի հոմանիչ»:

«Ո՛չ, ո՛չ, կարելի չէր միլիոնաւոր գոհեր տալ եւ վախի ճիրաններ»:

րուն մէջ բարոյական անգորութեամբ տուայտիլ: Այդ կը նշանակէր մարդկային ցեղէն չհամարուիլ:

«Մեր մեռելները կը սպասէին, որ ահա, տառապանքը պիտի ծնի ուխտեալներ, մահ հալածող նոր տիպեր, փաստելու համար որ մահ իմացեալ անմահութեան կը տանի»:

«Մտածումէս ծնունդ առաւ ցանկութիւնս ու անկէ ալ մեծ ծրագրումս՝ կեանքս տալու հայ պայքարին, որ արձակէր ծիւր ուժգին, նոր եռանդով, անմեռ կամքով»:

«Ես Սագօս եմ, կ'արձագանգեմ ընկերներուս ծայրովն արի ու հաւատքի»:

«Իմ երիտասարդ տարիքիս տեսայ ազգս մուրացիկի դիրքին մէջն անվայել: Իրաւունքս էր ըլլալ հպարտ՝ նախահօրս Հայկին պէս: Բայց իմ կեանքս կախեալ մնաց օտարներու յարափոփոխ կամքերէն: Կ'ըսուէր ինծի, յուսա՛ տղա՛ս, այս օրերուն վերջն ալ կու գայ: Յոյսս սակայն որքան կ'աճէր, տկարութեան գիտ կը մատնէր»:

«Ամենուրեք մարդիկն յայտնի կը գովէին բարձրաձայն իրաւունքին ուժն անմեռ, բայց խորքին մէջ կ'օգտուէին ուժին բերած իրաւունքէն, իսկ մեզի համար իբրեւ բաժին կը հանէին ազնիւ խօսքեր»:

«Ու ես տեսայ հիասթափութիւնը իմ ժողովուրդիս: Համոզուեցայ վերջնականապէս, որ իմ ժողովուրդս որքան որ շատ յոյսեր կապէր օտարին, այնքան աւելի կը ծանրանար իր պատասխանատուութիւնը իր դժբախտութիւններուն համար»:

«Հազարաւոր բերաններէ կը լսէի անգորութեան աղաղակներ, մեր կարողականութեան գնահատումի անճշդութիւններ, քաղաքական դարձողարձիկ հաշիւներ, դիւանագիտական իբրեւ թէ բարձր ու անհատնում մարդ անքններ, որոնք կը յանգէին միեւնոյն ու մէկ եզրակացութեան. «Ներկայի պայմանները ձեռնտու չեն մեզի համար, որ անհանգստացնենք աշխարհը: Մենք պետք ունինք աշխարհին: Մեր թըշնամին գորաւոր է եւ գիտակիցներ ունի ամէն կողմ...»:

«Ես դառնօրէն գգացի, որ առաջ քշուած բոլոր պատճառաբանութիւնները երեսութեամբ տրամաբանական ըլլալով հանդերձ, չէր յայտարարուէր մեր անգորութեան պատճառներուն մեծ պատճառը: Յաղթելու հաւատքին չգոյութիւնը»:

«Կը տխրէի իմ հոգիիս խորքէն՝ ի տես եւ ի լուր այն տարօրինակ խանդավառութեան, երբ ամէն անգամ օտարներ խոստումներ կու տային իմ ազգին եւ նոյնքան տարօրինակ յուսալքումի համար, երբ տրուած խոստումները կը դրժէին պարզօրէն»:

«Ո՛չ. պետք էր վերականգնել սեփական ուժի հաւատքը հոգիներու մէջ»:

«Վա՛յ անոր, որ տկարութիւն ցոյց կու տայ»:

«Վա՛յ անոր, որ կորսնցուցած է կարողութիւնը շէշտակի նայելու թըշնամիի պէքերուն»:

«Վա՛յ անոր, որ անգոր է աւելի»:

սարսափելի ըլլալու քան թշնամին, «Վա՛յ անոր, որ միամտութեամբ կը պահանջէ, որ աշխարհը ըլլայ այնպէս, ինչպէս որ ինք կ'ուզէ, եւ ինք չըլլայ այն, ինչ որ աշխարհը կը թելադրէ»:

«Տկարը մեղաւոր է, որ տկար է. ա՛յս է աշխարհին դատավճիռը: Կ'արժես այն, ինչ որ ես այսօր: Տառապանքիդ մեծութիւնը կշիռ չունի, այլ կշիռ ունի յաղթելու հաւատքիդ անպարտելիութիւնը»:

«Յաղթելու հաւատքս վեր դասեցի կեանքս ալ ու ինքզինքս ընծայ ըրի այդ աստծուն»:

«Շամիրամի ցանկութեան գոհ՝ Գեղեցիկն Արան չեմ, այլ ուխտուած բանակի մը գիւնուոր գրուած Լիզպոնի հինգէն մէկն եմ ես: Փոքր տարիքիս Շամիրամը շատ ազդած է վրաս: Անբացատրելի գգացումներու խառնուրդ մը կար անոր սրտին մէջ: Իր ցանկութեան մղումով՝ հրաման տուաւ բանակին. «Գացէ՛ք, կռուեցէ՛ք, մեռցուցէ՛ք որքան կրնաք, բայց չդպնաք իմ Արային»: Այնքան անգութ բոլորին, բայց համակ գութ իր սիրածին»:

«Ես վանեցի իմ մէջէն անգորութեան ամէն հետք եւ փարեցայ երկրորդին: Գուրգուրանքը եղաւ իմ քայլերուս կողմնացոյցը: Շուրջս տեսայ հրէշային ուղեղներ, որոնցմէ միշտ ատելութիւն կը ծնէր: Անոնց համար մահ էր պետք, անհատնում մահ, որպէսզի ատելութիւնն իրենց ապրէր»:

«Գուրգուրացի կեանքին վրայ իմիներուս: Տեսայ շուրջս պատանիներ՝ շարան-շարան դպրոց կ'երթան: Խաղաղութեան խաբկանքին մէջ պիտի մեծանա՛ն անգիտակից մեր պարտութեան: Ապրելու ցանկութիւնն անոնց մեծ էր թէեւ, ճշմարտութիւնն այն էր սակայն, որ իբրեւ հայ, կեանքն անոնց կամաց-կամաց մահուան կ'երթար: Այդ վտանգին ազդալոյսի նշան չկար: Ամբօրէն հաւատացի, գուրգուրանքիս խորունկէն, որ խիզախ մահուան ցընցումը միայն կ'ըլլար լծակ փրկութեան: Ու իմ կեանքս ես տուի գուրգուրանքիս ջերմութեան»:

«Ահաւասիկ հեքիաթը մեր, մենք պատմեցինք ձեզի այսօր: Վեր»:

ջին խօսքն ալ լսեցէ՛ք ու ձեր մտքէն մի՛ հանեք»:

«Ինքնատպութիւնն մեր հեքիաթին Լիզպոնի, որպէսզի յար չկորչի ու անաղարտ միշտ պահուի, հայութիւնն իմ սիրելի, կրկնելէ գայն խուսափի...»:

«Մենք մեր մահով ուզեցինք կեանք տալ հայ պայքարին»:

«Դուք ձեր կեանքով գայն հասցուցէ՛ք յաղթանակի դափնիին»:

Ընդհանրապէս հեքիաթասացները իրենց հեքիաթի աւարտին սովոր են կրկնել ծանօթ ասոյթը»:

«Երկինքէն երեք խնձոր ինկաւ»:

Անսովոր հեքիաթ մըն է սակայն Լիզպոնը: Սկիզբ չունեցող եւ վերջ չունեցող հեքիաթ մըն է այդպէս ալ պիտի մնայ: Ինծի պէս քանի հեքիաթասացներ ալ փորձեն պատմել գայն, միշտ պիտի մնայ չպատմուած բաժին մը, որովհետեւ երկինքէն երեք խնձորներ չինկան, այլ Հայ Յեղափոխական Բանակի հինգ ողջակէզներ իրենց արիւնով փաստեցին անսահմանելիութիւնը ազատութեան մեծ տեսիլքին»:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ...

Սկիզբ՝ էջ 16

դուներութեան բաժնի պատասխանատու Արիւն Զօրապետանի հետ, որ ամփոփ ձեռով ներկայացուց համալսարանին մէջ գտնուող ճիւղերը, դասաւանդութեան դրութիւնը եւ համալսարանի տրամադրած դիւրութիւնները»:

Յաջորդ կայարանը ԹՈՒՄՕ կեդրոնն էր, ուր ֆորումակները այցելեցին տեսերիզի, թուային խաղերու եւ ռուպորթի պատրաստութեան աշխատանոցներ»:

Երեկոյեան ֆորումակները իրենց աշխոյժ մասնակցութիւնը բերին «Ո՞վ է Հայը» գրոյցին: Չրուցավարն էր ֆորումի դաստիարակչական պատասխանատու Վիգէն Թիւֆէնքճեան»:

Աւելցնենք, որ Ֆորումին Սուրիայէն մասնակցութիւն բերին Աօ Ալեքսանտեան եւ Զրիստ Խրոյեան (վերջինս իբրեւ պատասխանատու):

«ԳԱՆՁԱՍԱՐ»
ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹԻ ԱՆՁՆԱԿԱԶՍ

Խմբագիր՝ Զարմիկ Զիւլքոչեան-Պողիկեան
Սրբագրիչներ՝ Զեփիւռ Պապիկեան-Աւագեան
Յուշիկ Ղազարեան
Ձեւաւորող՝ Յովսէփ Զալոյլեան
Գրաշար՝ Անի Թովմալեան-Սարուխան
Արաբերէն լուրերու թարգմանիչ՝ Մարեն Պապեան
Կայքէջի պատասխանատու՝ Զրիստ Խրոյեան
Լուրերու պատասխանատու՝ Լուսին Ապաճեան-Զիւլքոչեան
Հաշուապահ՝ Սեւակ Կիւլվանտեան

- Ծանուցողներէն եւ աշխատակիցներէն կը խնդրուի ծանուցումներն ու յօդուածները խմբագրատուն ուղարկել ամէնէն ուշը Երկուշաբթի օրերը:
 - Նախընտրելի է յօդուածներն ու թղթակցութիւնները ուղարկել գրաշարուած:
 - Խմբագրատուն ուղարկուած նիւթերը, հրատարակուին կամ ոչ, չեն վերադարձուիր:
 - Խմբագրութեան վերապահուած է ստացուած յօդուածներու հրատարակելու կամ չհրատարակելու որոշումը:
 - Ձեր ծանուցումներն ու յայտարարութիւնները կարելի է հրապարակել «Գանձասար»ի տպագիր տարբերակին եւ կայքէջին միջոցով:

Ռաֆֆի Սիլահեան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԵՋ ՆՈՐ ՄԱՐԶԱԴԱՇՏ ՊԻՏԻ ԿԱՌՈՒՅՈՒԻ

«Արմենփրեն» կը հաղորդէ, որ Երեւանի մէջ պիտի կառուցուի ֆուտբոլի նոր մարզադաշտ մը, որ կարելիութիւն պիտի ունենայ հիւրընկալելու 35-40 հազար հանդիսատես: Հայաստանի Կըրթութեան, գիտութեան, մշակոյթի եւ մարզանքի նախարարներու տեղակալ Գեորգ Լոռեցեան ըսաւ, որ յառաջիկայ ամիսներուն ան պիտի մեկնի Ամերիկա, բանակցութիւններ վարելու սոյն մարզադաշտի շինարարութեան նիւթական ներդրումը կատարող մեկնեալին հետ: Ըստ Լոռեցեանի, նշեալ անձը պատրաստակամութիւն յայտնած է տրամադրել մինչեւ 300 միլիոն ամերիկեան տոլար, որպէսզի կառուցուի ՈՒԷՖԱ-ի 4-րդ կարգի մարզադաշտ մը: Ան նաեւ ըսաւ, որ մարզադաշտը պիտի կառուցուի Երեւանի մէջ, որպէսզի հնարաւորութիւն ունենայ ընդունելու միջազգային ամենաբարձր մակարդակի հանդիպումներ, որոնցմէ են Եւրոպայի եզրափակիչ եւ կամ Եւրոպայի առաջնութեան հանդիպումները:

ՍԵՐԿԷՅ ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ՅԱՂՈՎԱԿԱՆ ԴՈՒՐՍ ԵՎՈՒՐ CZECH OPEN 2019 ՄՐՑԱՇԱՐՔԸՆ

Հայաստանի ներկայացուցիչ Սերկէյ Մովսեսեան Չեխիոյ Փարթուսի ի ծէ քաղաքին մէջ տեղի ունեցած արագ ճատրակի CZECH OPEN 2019 մրցաշարքին ախոյեանը դարձաւ: Հայ կրոսմայստը 9 կարելի կէտերէն 7 կէտ ապահովեց եւ հինգ մասնակցիներու հետ գրաւեց առաջին վեց դիրքերը: Մրցաշարքի առաջին յաղթող ճանչցուեցաւ եւ բաժակին արժանացաւ Սերկէյ Մովսեսեան: Երկրորդ տեղը գրաւեց ռուս մարզիկը՝ Կիրիլ Փրիգալիկը, երրորդը՝ հունգարացի Մատե Բագին:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

ՆԵՅՄԱՐ «ՊԱՏԵՐԱԶՍ» ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ ՓՍԺ-Ի ԴԵՎԱԿԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԵՍ

Ֆրանսայի ախոյեան Փարիզ Սան ժերմանի յարձակողական խաղացող Նեյմար ակումբի մարզական տնօրէնին՝ Լեոնարտոյի հետ հանդիպումի մը ընթացքին կրկին հաստատեց, որ կ'ուզէ հեռանալ խումբէն: Ըստ լրատուամիջոցներու տեղեկութիւններուն, պրագիլցի աստղը կ'ուզէ վերադառնալ իր նախկին խումբը՝ Պարսելոնա: Յայտնենք, որ Նեյմար մերժած է խումբին հետ մեկնիլ Տրեզտընի բարեկամական մրցումին: Ֆրանսական թերթերը գրեցին, որ Նեյմար Փարիզ Սան ժերմանի ղեկավարութեան դէմ պատերազմ յայտարարած է, եւ պիտի չմիանայ խումբի փորձերուն: Աւելցնենք, որ ֆրանսական ակումբը պատրաստ է վաճառել Նեյմարը փոխան 222 միլիոն եւրոյի, այդ նոյն գումարը, զոր ան տրամադրեց խաղացողին երկու տարի առաջ:

ՏԻՊԱԿԱ ՄԵՐԺԵՅ ՄԱՆՉԵՍԹԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԿԸ

«Լա Կազէթա Տելի Սփորթ» թերթի մարզական բաժնին մէջ յիշուեցաւ, որ Իտալիոյ ախոյեան Իւվենթոսի յարձակողական խաղացող, արժանիացի Փաուլօ Տիպալա մերժած է Մանչեսթըր Իւնայթըտին միանալու առաջարկը: Աղբիւրին համաձայն, Տիպալա պատասխանելով անգլիական ակումբի ղեկավարներուն, ըսած է, որ կ'ուզէ իր խաղարկութեան շրջանը շարունակել Իւվենթոսի հետ, որովհետեւ, ըստ իրեն, խումբը կարիք ունի իր ներկայութեան:

ԱՇԿԵՐՏԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ժիրայր Կարապետեան

ՀԱԼԵՊԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿՈՎ ՃԱՏՐԱԿԻ ՏԵՂԱԿԱՆ ՄՐՑԱՇԱՐՔ

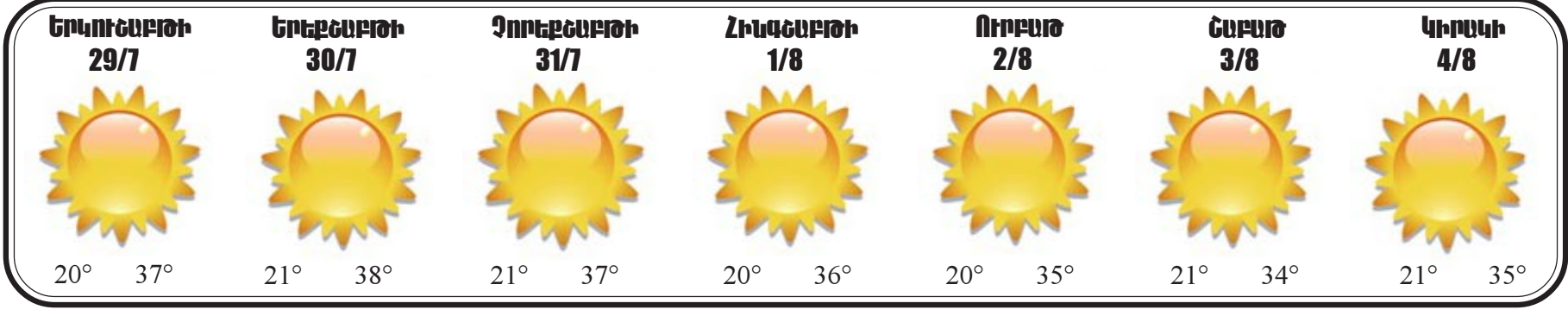
Ճատրակի իւրաքանչիւր տարիքային խմբաւորման բարձրագոյն վարկանիշներ կողմ մարզիկները Յուլիս 2019-ին հրաւիրուեցան մասնակցելու Հալէպի ճատրակի Ֆետերասիոնին (դաշնութեան) կողմէն կազմակերպուած տեղական ողմպիական մրցաշարքին: Մրցաշարքի առաջին փուլը տեղի ունեցաւ Թեքէեան Մշակութային Միութեան կեդրոնէն ներս 2 եւ 3 Յուլիսին, մասնակցութեամբ աւելի քան 50 մարզիկներու (անհատ խաղացողներ եւ միութիւններու ներկայացուցիչներ): Երկրորդ փուլի մրցումները տեղի ունեցան 16 եւ 17 Յուլիսին «Սքաք» պետական ակումբէն ներս:

Սոյն մրցումին առաջնակարգ դիրքը գրաւողները պիտի ներկայացնեն Հալէպի ախոյեանութեան կազմը, որ մէկ ամիս վերջ պիտի մասնակցի միջնահանգային ճատրակի ողմպիականին, Թարթուս: Նահանգի մակարդակով մրցումին պատկերը հետեւեալն էր. -8 տարեկաններու խումբէն առաջին դիրք գրաւեցին. Տրոց մրցումներ. Արտեմ Մալաքեան (ՅԵԸ) Աղջկանց մրցումներ. Գառնի Պետրոսեան (ՀՄԸՍ) -10 տարեկաններու խումբէն առաջին դիրք գրաւեցին. Տրոց մրցումներ. Թայմ Զատան (պետական կեդրոն) Աղջկանց մրցումներ. Նարոտ Սաղապազարեան (ՀՄԸՍ) -12 տարեկաններու խումբէն առաջին դիրք գրաւեցին. Տրոց մրցումներ. Սաատ Ալիալաֆ (պետական կեդրոն) Աղջկանց մրցումներ. Լոռի Պետրոսեան (ՅԵԸ) -14 տարեկաններու խումբէն առաջին դիրք գրաւեցին. Տրոց մրցումներ. Սիուար Պիլալ (պետական կեդրոն) Աղջկանց մրցումներ. Լանա Համբարձումեան (ՀՄԸՍ): Սոյն մրցաշարքը, տեղական Պետական Ֆետերասիոնին կազմակերպութեամբ, պատերազմէն ետք առաջին անգամ ըլլալով վերսկսաւ: Մրցումներուն ընդհանրապէս կը մասնակցին ներկայացուցիչներ հետեւեալ երեք միութիւններէն՝ ՀՄԸՍ, ՅԵԸ եւ ճատրակի Պետական Կեդրոն:

ՀԱԼԵՊԱՅԱՅ ԿԱՐԻՆ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ՃԱՏՐԱԿԻ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԱԿԱՐԴԱԿՈՎ ՊԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ 4-ՐԴ ԴԻՐՔԸ ԳՐԱՒԵՅ

Հալէպահայ Կարին Պերպերեան Սուրիոյ մակարդակով ճատրակի ախոյեանութեան մրցումներուն 4-րդ դիրքը նուաճեց: Յիշենք, որ Կարին Պերպերեան նախ Հալէպի մէջ Ազգ. Միացեալ Նախակըրթարանին կողմէ մասնակցութիւն քերած էր 12 տարեկաններու խմբաւորման ճատրակի ախոյեանութեան մրցաշարքին եւ նահանգին մակարդակով առաջին դիրքը գրաւելէ ետք, 10 Յուլիս 2019-ին մեկնած էր Թարթուս, ներկայացնելու Հալէպը: Այնտեղ ան նուաճեց Սուրիոյ մակարդակով 4-րդ դիրքը: Կարին Պերպերեան 2016-ին ճատրակի իր առաջին քայլերը սկսած էր ՀՄԸՍ-ի ճատրակի դասընթացներուն մասնակցելով:

ՀՄԸՄ-Ի ՀԱՆՆԴԻ ՄԱՍՆԱՃԻՂԻ ԳՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԳԱՅԼ-ԱՐԾՈՒԿ ՄԻԱԽՐԻ «ՄՈԿԼԻ ՕՐՈՒՄՆ» ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

Հովանավորությամբ ՀՄԸՄ-ի Հայկաի Մասնաճիղի Վարչության, կազմակերպությամբ մասնաճիղի Սկաուտ Խորհուրդին և խմբապետական կազմին, Կիրակի, 21 Յուլիս 2019-ի երեկոյան ժամը 6:00-ին, «Գ. Եսայան» սրահին մեջ տեղի ունեցավ Գրիգոր Յակոբեան Գայլ-Արծուիկ Միախրի «Մոկլի Օրումն» հանդիսությունը: Ձեռնարկը ընթացք առավ Սուրբիոյ և Հայաստանի քայ-

տարեց փունջ մը ազգային ու լեռնափոխական երգեր ու խանդավառեց ներկաները:

Ձեռնարկին վերջին բաժինով բեմ հրավիրուեցան մասնաճիղի խմբապետն ու սկաուտ խորհուրդի ատենապետը, հովանավորելու կապուղ թաթիկի, միաստղ և երկաստղ կարգերու վկայականաց բաշխումն ու աստիճանատուղուները: Սկաուտ Խորհուրդի ատենապետ Արիկ Խա-

լերգներով, օրվի կատարողությամբ Լար Սիսեռեանի, ապա օրումն հանդիսավար Սեւան Ուրիշիկեան ներկաները հրավիրեց մեկ վայրկեան յոտնկայս յարգելու մեզ մէ առջաւետ բաժնուած ՀՄԸՄ-ականներուն, ինչպէս նաեւ Սուրբիական Հայրենիքի ևահատակներուն յիշատակը:

Արաբերէն բացման խօսք արտասանեց միախրի փոխապատասխանատու փոխխմբապետ Հրակ

չոյեան շնորհաւորեց վկայեալ քոյրերն ու եղբայրները, ապա բեմ հրավիրուեցաւ Հոգշ. Տեր Զաւեն Արք. Նաճարեան, իր սրտի խօսքը ուղղելու: Անդիտել տուաւ, որ ՀՄԸՄ-ի առաքելութիւնը միշտ եղած է դաստիարակել հայ մանուկն ու պատանին: «Այս մանուկները իրենց փոքր հասակէն անդամ դարձած են ՀՄԸՄ-ի ընտանիքին, ուր անոնք կ'ուռճանան, կը գարգանան և մարմնապետու հոգե-

Փայասեան, իսկ հայրենի՝ փոխապատասխանատու, փոխ խմբապետուհի Մարալ Մերթխանեան:

Գեղարուեստական յայտագիրը ընդգրկեց գանազան բաժիններ: Խումբ մը քոյրեր և եղբայրներ ներկայացուցին Մոկլիի պատմութիւնը, որմէ ետք Մոկլի փոխակ երամի քոյրերն ու եղբայրները պարեցին «Հոյ Լարի» պարը: Կարմիր և Կապոյտ փոխակ երամի քոյրերն ու եղբայրները ներկայացուցին սկաուտական գաւազանով և գլանով մարզանք, ապա Աննա Պետրոսեան ասմունքեց Պ.Սեւակի «Քիչ Ենք, Բայց Հայ Ենք» բանաստեղծութիւնը:

Ճերմակ փոխակ երամի քոյրերը երգեցին և պարեցին օձի պարը, որուն յաջորդեց բուրգ, իսկ Նարնջագոյն, դեղին և կանաչ փոխակ երամները հանդես եկան հայկական պարերով:

Յայտագիրին ամենէն ճոխ բաժինն էր երգչախումբը, որուն մաս կազմեցին կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն և ճերմակ փոխակներու քոյր-եղբայրները: Երգչախումբը կա-

պէս կը գօրանան, որպէսզի այն ինչ որ սորված են այս միութենէն ներս, իրենց կարգին, փոխանցեն մեր ժողովուրդի գաւակներուն: 21-րդ դարը խօսելու դար է, այլ՝ գործելու և այսօր մենք ակնատես դարձանք, թէ ՀՄԸՄ-ը ինչպիսի՞ ոգիով կ'աշխատի, որպէսզի պատրաստէ մեր վարդուան նուիրեալ ղեկավարները»: Ապա ան շնորհաւորեց բեմ բարձրացող բոլոր գայլիկները և մաղթեց, որ անոնք ըլլան ՀՄԸՄ-ին պարծանք բերող միութենականներ:

Իր խօսքի աւարտին հայր սուրբը աղօթք բարձրացուց առ Աստուած և Տիրոջմէ խնդրեց, որ Իր Աջի հովանին անպակաս պահէ ՀՄԸՄ-ի ընտանիքին վրայէն և աստուածատուր օրինութեամբ ՀՄԸՄ-ականները ըլլան յարատեւ ծառայողները հայ ժողովուրդին:

Հանդիսութիւնը փակուեցաւ «Յառաջ Նահատակ» քայլերգով: **ՀՄԸՄ-ի Հայկաի Ման. Սկաուտ Խորհուրդ (Պատրաստեց՝ Նայիրի Ազարիկեան-Արոյեան)**

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՀԱԽԱՐԵ (ՖՈՐՈՒՄ) ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԱՐՃԱՆԻ ՄԵՋ

Տարբեր երկիրներէ Հայաստանի մէջ համախմբուած երիտասարդներու մասնակցութեամբ, Համազգայինի ուսանողական հաւաքի 2019-ի պաշտօնական բացումը տեղի ունե-

ցաւ Զիւանիի անուան աշուղական դպրոցը, ուր ոգեւորութիւնը մեծ էր թէ՛ մասնակիցներուն և թէ՛ ներկայացուողներուն: Փրոֆ. Թովմաս Պօղոսեան մանրամասն բացատրութիւն-

ցաւ 15 Յուլիս 2019-ին: Ֆորումի բացման հաւաքին մասնակիցները ծանօթացան Համազգայինի առաքելութեան և գործունէութեան, ինչպէս նաեւ՝ Ֆորումի ծրագիրին, նպատակին և օրէնքներուն:

Բացումէն ետք, ֆորումականները խմբային խաղերու ընթացքին աւելի լաւ ծանօթացան իրարու: Անոնք պտոյտ մը կատարեցին Երեւանի մէջ: Ծանօթացան Օփերայի շուրջ գտնուող արձաններուն՝ Թումանեան, Սպենդիարեան, Խաչատուրեան, Սարեան, Կոմիտաս, Բաբաջանեան և Թամանեան: Անոնք նաեւ նախաձեռնեցին Երեւանի բնակիչներուն հետ հանդիպումներու և անոնց հետ գրուցեցին իւրաքանչիւր դէմքի մասին: Աւելի ուշ, ֆորումականները երգով ու պարով ճոխ երեկոյ մը անցուցին «Ակունք» համոյթին մասնակցութեամբ:

Ֆորումի 2-րդ օրումն շքուղի սկիզբ առաւ Սաղմոսավանքէն: Ֆորումականներուն կ'ընկերակցէր փրոֆ. Աշոտ Գրիգորեան, որ ներկայացուց հայ ճարտարապետութեան պատմութենէն և ի մասնաւորի այս եկեղեցւոյ պատմութենէն ու ռազարաւ տեղեկութիւններ, ապա խումբը ուղղուեցաւ տառերու պարակ, որմէ ետք Արագած լեռ: Ֆորումականները վերադարձի ճամբուն վրայ այցելեցին Ամբերդ և այնտեղ գտնուող Ս. Աստուածածին եկեղեցին, ուր փրոֆ. Եսայան Աշոտ Գրիգորեան ներկայացուց բերդի ռազմավարական դիրքը, որուն շնորհիւ բերդը կանգուն կը մնայ մինչեւ օրս:

Ֆորումի 3-րդ օրումն այցելութեան առաջին վայրը Երեւանի պետական համալսարանն էր (ԵՊՀ) էր, ուր ֆորումականները հանդիպում ունեցան համալսարանի նախագահ Գեղամ Գեորգեանի հետ: Գեորգեան անդրադարձաւ համալսարանի հիմնադրութեան, պատմութեան և բաժանմունքներուն: Ընթացքին, մասնակիցները գիրքեք յուզող լուսաբանական հարցումներ ուղղեցին: Ապա խումբը ուղղուեցաւ ԵՊՀի թանգարան, ուր ուղեցոյցը հակիրճ ձեւով ներկայացում մը կատարեց այնտեղ գտնուող գանձերուն և գոյքերուն մասին:

ԵՊՀի շքուղի սկիզբ առաւ տեղ, մասնակիցները ուղղուեցան

ներ տուաւ հայ աշուղներու կենսագրականներուն, անոնց տարած աշխատանքին, ինչպէս նաեւ հայկական նուագարաններուն և մեր պատմութեան մէջ անոնց ունեցած արժեքին մասին:

Մշակութային արժեքներու ծանօթացումը ծաւալեցաւ ամբողջ օրումն ընթացքին. յաջորդ ժամադրավայրը Մեսրոպ Մաշտոցի անուան մատենադարանն էր: Մասնակիցները ուղեցոյցներու առաջնորդութեամբ շրջեցան մատենադարանի տարբեր բաժինները և ծանօթացան այնտեղ գտնուող մատեններուն ու մագաղաթներուն, բոյսերուն և գոյքերուն, որոնք դարերու պատմութիւն ունին:

Ֆորումի խորհրդանիշ՝ Սասունցի Դաւիթի արձանին քով լուսանկարուելով, վերջ գտաւ 3-րդ օրումն ծրագիրը:

Ֆորումի ծրագիրի 4-րդ օրը հայրենիքի բնութեան նուիրուած էր: Առաւօտեան կանուխ ժամերէն խումբը ուղղուեցաւ Սեւանայ լիճ:

Բնութեան ջրաշխարհէն ետք, խումբը անցաւ լեռնաշխարհ՝ յաջորդաբար այցելելով Դիլիջան և Հաղարծին:

Ֆորումի 5-րդ օրումն այցելութեան առաջին վայրը Ամենայն Հայոց Բանաստեղծ Յովհաննէս Թումանեանի թանգարանն էր: Ֆորումականները խումբ-խումբ շրջեցան արդիական շունչով պատրաստուած այդ թանգարանը և ծանօթացան Թումանեանի գործերուն ու օգտագործած գոյքերուն: Ապա անոնք ուղղուեցան դէպի Հայաստանի ամերիկեան համալսարան, ուր հանդիպում ունեցան համալսարանի ըն-